Nr. **12** (78) • Casa de Creație a Republicii Moldova • decembrie 2017

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Sumar

MARIANA COCIERU
Piața Viabilitatea horei satului în localitățile Baimaclia și Cociulia din raionul Cantemir 2

ION DORU
Drag mi-i cântul... 5

ION DOMENCO
Ghidul meșterilor populari din Moldova 5

LUDMILA NEGRI
Atelier didactic la Fălești 6

DUMITRU APETRI
O aniversare ce a răvășit suflete 7

LIUSEA URSACHI
Demult n-am mai stat la masă cu zeii 8

ION BURUIANĂ
Proverbele și zicătorile noastre despre femeie 9

PAVEL POPA
Cununia religioasă, simbolul unirii sacre a tinerilor-pereche .. 10

M. ROMANCIUC
„Nunta Nunților" la Ștefan Vodă 15

ELENA TAMAZLÂCARU
Sărbătoare cu toamnă frumoasă și tânăr jubileu 18

CLAUDIA BRAGUȚA
„Dor de cântec, dor de joc" 20

ANGELA OLĂRESCU
Lansare de carte: *Orașul Cricova în ascensiune continuă* 22

NINA ȘVITCHI
„În Moldova-i toamnă – frunză curgătoare" 24

SERGIU COJOCARU
Epigrame... 24

Foto coperta 1 — Mihai Potârniche, Maestru în Artă

PROIECTUL **„REALITĂȚI CULTURALE"**
nr. 12 (78) decembrie 2017

Adresa: *mun. Chișinău, str. București, 68, of. 338, 324*
Tel.: *(+373 22) 20-25-53 (redacția)*
Mob.: *(069) 39 24 98* (**P. Popa**)
Fax: *(+373 22) 20-25-55*
E-mail: *popapavel55@gmail.com*

PUTREGAI DUMITRU,
s. Cociulia, Cantemir

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pavel Popa, *redactor-şef*

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Naţional de Etnografie şi Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaş, *AŞM*

dr. Mariana Cocieru, *AŞM*

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcţia Cultură mun. Bălţi

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului Culturii

Urătură

inf. **Putregai Dumitru**, n. 1940, s. Cociulia, Cantemir,
20 noiembrie 2017
Culegători: Pavel Popa, Mariana Cocieru
Transcriere: Elena Nedeliciuc

Aho, aho cu seara lui Sfântul Vasile
Noi baieți ce-am înserat cu bine.
Bună sara nu v-am dat,
Bună sara să va dăm
Și apoi să vă urăm.
S-a sculat badea Vasile,
Într-o joie dimineața
Pe ochi negri s-a spălat,
La icoană s-a-nchinat,
Cheia-n mână o luat
Și la grajd o alergat.
A scos un cal cu numele Graur,
Cu șaua de aur.
Cu țurțurii de argint
Di pi el până-n pământ.
Și în scări s-a aruncat,
Peste câmpuri s-a uitat
Să aleagă un loc curat,
De arat și semănat.
O arat și-o semănat
Grâu de vară cu secară,
Să dea Domnul să răsară.
Grâu mărunt cu arnăut
O dat Domnul și s-o făcut.
Iar în postu Sfânt' Petrului,
Într-o Sfânta Miercure
Pe cal șa de-ncăleca
Și la grâu alerga
Să vadă de-i copt nu-i copt
Grâu de departe înverze,
De aproape îngălbene.
Trei bice în cal o dat,
De trei ori l-a-nconjurat
Trei spice în mână o luat
În palme le-a frecat,
În buze le-o suflat,
Și-n batistă de mătase le-a legat
Și la nevasta-acasă a alergat.
A strigat în gura mare:
— Măi fimeie, măi nevastă,
Grâul nostru e de coasă!
— Taci, bărbate blestemate,
Nu lua seama de toate
Că avem fine și nepoate.
El o intrat în ceea casă
O băgat mâna într-un săltar
Ș-a scos vo șapte, opt sutare,
Și le-a băgat în buzunar,
Și a plecat la Târgu mare
Să cumpere fier și oțel.
A cumpărat 99 de ocă de fier
Și 99 de ocă de oțel
Și s-a dus la Vanea țâganul
Care știa bate bine ciocanul.
Că el de bine ce bate
Fierul pe loc se turte.
Ș-a făcut săceri marunțele
Pentru fete tinerele,
A făcut și săceri mai mici
Pentru baieți voinici.
Ș-a făcut săceri mai bune
Pentru babe bătrâne,
Care știu rândul la pâine.
Ș-a găsit o săceră ruginoasă
Pentru o babă mincinoasă.
Pentru asta măi flăcăi,
Ian sunați din zurgălăi
Și strigați cu toții:
— Hăi, hăi!!! Hăi, hăi!!!
Trageți brazda, măi flăcăi,
Trageți brazda, măi flăcăi.
Și s-au dus la săcerat,
Din capătul pământului,
Din vijeștea vântului,
Vântul când aburea,
Ei tot mai trăgeau,
Vântul când stătea,
Pe loc se odihneau.
Și au secerat de ședeau
Mănunchelele ca stelele,
Clăile umpluseră văili.
După ce au mântuit de secerat,
S-au apucat de treierat.
Au adus nouî iepi suriiepi,
Câti nouî ani sterpi,
Cu copitele crăpate,
Cu sârmă legate.
Cu picoarele treierau,
Cu nările vânturau,
Cu urechile în saci turnau.
După ce au terminat de treierat,
Au încărcat nouă cară în pohoară
Și au plecat la moară.
Iar hoțoaica de moară, când a auzit
Atâtea cară în pohoară,
Carele scârțâind, boii jemând
Ei, hai dă-i din arapnișii pocnind.
O pus coada pe spinare
Ș-o luat-o-n lunca mare.
Lunca mare – frunză n-are,
Lunca mică – frunza chică,
Sari, leliță, și-o ridică.
Iar moararul meșter mare,
El di meșter și era
Nici meșânii (pantalonii) nu-ș pute râdica.
Șâde în dosu morii
Pe un mușunoi
Parcă era un strigoi.
Cu luleaua arsî-n dinți,
Cu ochii sticliți,
Că a pus mâna pe-un ciocan,
Ș-o făcut cioc-boc
Și s-o dat moara la loc.
O stricat și un ou di găină
Ș-o dat moara la făină.
Pentru asta măi flăcăi,
Ian sunați din zurgălăi
Și strigați cu toții:
— Hăi, hăi!!! Hăi, hăi!!!
Trageți brazda, măi flăcăi,
Trageți brazda, măi flăcăi.
— Anghelina, fata mamei,
Intră-n-naltu grajd de piatră
Și-l scoati pe Murgu-Pangu
Și o nchingă muieresti
Și te-aruncă haiducești.
— Da ni-i murgu cam nebun,
Trece Oltu ca pe drum.
Și-napoi răspuns o dat
Că nișsi la scări nu s-o udat.
— Măi Ghiorghiță naduiță,
E ș' te îmbracă-n straie albe,
Și te suie pe Cal bălan și zâi:
— Hei, Bălane, drept la munte
Unde auzi stâne mai multe.
Nimeri la moș Dănilă
Cu capul cât faguru,
Cu ochii cât talgeru,
Cu barba cât grapa.
— Moș Dănilă, moș Dănilă
N-ai ceva de-ale mâncării
Cî di trii zâle n-am mâncat,
Zâc și zău c-am leșinat.
Moș Dănilă o pus mâna după cap,
O scos un paduche cât un țap.
Ș-o trântit în batătură
Nouî chipuri di untură.
— Acu stăi să vină turmili,
Să alegem miorâle.
El mult nu o așteptat,
Pe căluț o încălecat
Și la turmi o alergat.
Trii băgăji di călari o apucat
Și-n cinghiri li-o băgat
Și la crâșmă o alergat,
Și striga în gura mare:
Măi crâșmare făgădare,
Mămucuța cui ti ari,
Să-mi dăi vinu-bănești
Și să-l beau arvonești.
Șăpti verdi ș-o cofiță
Eu parcî sugeam la tâță.
Șăpti vedri ș-un lighean,
Di vin nu mă mai săturam.
Pentru asta, măi flăcăi,
Ian sunați din zurgălăi
Și strigați cu toții:
— Hăi, hăi!!! Hăi, hăi!!!
Trageți brazda, măi flacăi,
Trageți brazda, măi flăcăi.
V-aș mai ura, v-aș mai ura,
Nu mai pot afarî di frig sta,
Că am un cojoc din pieli di câini,
De când era bunelu mire.
Câte stele sânt pe cer
Atâtea borți sânt pi el.
Dinspri lunî – o bortî bunî,
Dinspre soari – o răsuflătoari,
Nu mai pot sta, fraților, în chișioari,
Și v-aș mai ura, v-aș mai ura,
Da mă duc la altă casî,
Undi-i fata mai frumoasî.
Cî ș-aișsi îi distul di frumoasî
Da îi cu chișioarili răpănoasî.
Ia opriți boii, uăi....!

Hora satului în s. Cociulia, r. Cantemir, 21.XI.2017

Viabilitatea HOREI SATULUI în localitățile Baimaclia și Cociulia din raionul Cantemir

(Dosarul unor cercetări de teren)

Dr. **MARIANA COCIERU**

Definirea contextului actual de desfășurare a *Horei satului* presupune o incursiune în istoria mentalității colective pentru a pătrunde în esența a ceea ce însemna spațiul rural pentru țăranul român. În mentalitatea de tip arhaică satul era asociat unui „spațiu al securității" ca „formă caracteristică de viață a poporului român", după cum menționează Ernest Bernea în *Civilizația românească sătească* (Bernea, 1944, p. 121). Renumitul sociolog român sublinia faptul că spațiului românesc îi este caracteristică o civilizație poporală sau cum o definește în lucrarea sa o *civilizație română sătească*. Apariția ei este pusă pe umerii comunității de tip arhaic fără implicarea politicului sau a forțelor militare. Spre deosebire de civilizația urbană a popoarelor din Apus, cea românească rurală s-a consolidat în jurul așezărilor de tip sătesc: „Condițiile istorice care l-au plămădit și purtat, starea începuturilor acestui popor nu a putut rodi în aceste dimensiuni și în acest sens; ne-am format și ne-am păstrat în sate, în așezări crescute firesc, netulburate de furtunile de sus. De aceea satul românesc are o structură atât de singulară și atât de organică; satul s-a împlinit într-o lume a sa, o lume închisă, și nu a irupt vulcanic. Această stare a fost și un loc al conservării civilizației și neamului românesc însuși" [http://atelier.liternet.ro/articol/4495/Ernest-Bernea/Civilizatia-romana-sateasca.html].

Investigarea fenomenului tradițional *Hora satului* în spațiul etnocultural al Republicii Moldova urmărește să identifice, consemneze, documenteze, cerceteze și valorifice un obicei persistent în mediul geocultural cercetat, dar insuficient abordat în studiile de specialitate. Necesitatea reconsiderării culturii tradiționale în plină postmodernitate ne motivează să apelăm în investigația propusă la metodele antropologiei vizuale: interviul și observația directă – pasivă (observațională) sau participativă. În acest sens am inițiat pentru prima dată în folcloristica din Republica Moldova implicarea unui sistem alternativ de documentare, interpretare și comunicare a realității umane prin utilizarea mijloacelor și echipamentelor tehnice vizuale (camera foto, video și de montare a filmelor-document) pentru a obține drept rezultat, pe lângă discursul interpretativ, un discurs vizual. Alternativ, conform tematicii investigației am urmărit studiul formelor și semnificațiilor sociale și magico-rituale (arhetipale) ale *Horei satului* în contextul actual al culturii populare din Republica Moldova, axându-ne pe observarea și cercetarea modului și a factorilor sociali, culturali și sim-

bolici care pun în valoare fenomenul horal, așa cum se regăsește el în manifestările colective calendaristice. În favoarea tematicii propuse pentru proiectul respectiv, ne-am străduit să investigăm și factorii de rezistență ai *Horei satului* în fața regimului și a urbanizării din perioada postbelică, consemnând transformarea impusă a fenomenului în diverse petreceri țărănești în aer liber, denumite „hore", „jiocuri", „baluri". În continuare vom face o incursiune informativă asupra activităților efectuate în campania de teren, neangajându-ne să oferim niște concluzii de final, deoarece investigațiile abia au demarat.

Obiectivele propuse pentru proiectul *Hora satului în contextul culturii tradiționale contemporane* au fost urmărite spre realizare în perioadele 7-8 și 20-21 noiembrie curent de către echipa de cercetare (Pavel Popa, Mariana Cocieru) de la Sectorul de Folclor al Institutului de Filologie al AȘM care a efectuat investigații de teren în satele Baimaclia și Cociulia, ambele aparținând teritorial raionului Cantemir.

Momentul investigării, în ambele cazuri, a coincis cu sărbătorirea de către comunitatea rurală a *Hramului satului*: în Baimaclia era celebrat *Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de mir*, iar în Cociulia – *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*. Echipa de cercetare a ales timpul potrivit executării ritualice a *Horei satului*. În localitatea Baimaclia, spre deosebire de Cociulia, timpul de desfășurare a obiceiului are loc odată cu lăsarea amurgului. Tot aici am semnalat o prezență impunătoare a generației tinere, care ne-a convins în totalitate că este inițiată în pașii de dans specifici localității. În Cociulia, *Hora satului* a început pe la orele 15.00, fapt care ne-a permis o consemnare audiovizuală calitativă a performanțelor coregrafice manifestate atât de generația în vârstă, cât și de tineret, copii. Pentru a cunoaște specificul executării cutumiare a obiceiului au fost chestionați cei mai în vârstă informatori ai localităților, cei care au fost martori oculari ai desfășurării obiceiului în diverse perioade temporale și sub diferite regimuri politice. Intervievații au demonstrat o rememorare excelentă a celor petrecute „odinioară", în anii copilăriei, juvenilității, maturității și acum, ajunși la bilanțul senectuții. În Baimaclia informațiile aduse au vizat și localitatea vecină Acui, sat din care se trăgeau câțiva informatori. Firește, nu am facut abstracție în investigația întreprinsă și de manifestarea celorlalte ceremonialuri ale vieții de familie, cum sunt nașterea, nunta și înmormântarea, trepte cutumiare prin care trebuie sa treacă obligatoriu fiecare om născut pe acest pământ. Nelipsite din cercetare au fost și obiceiurile calendaristice de iarnă, fapt motivat și de perioada de desfășurare ritualică a elementului analizat *Hora satului,* precum și a practicilor aferente: instituția și funcția *cetelor de flăcăi*: Baimaclia, Acui – *cămărași,* Cociulia – *vălari (vălăret)*, tocmeala, achitarea și cinstirea lăutarilor, obiceiuri premaritale, de inițiere a generației în creștere: pregătirea de încadrare în horă, scoaterea la joc a fetei mari, ieșitul la joc a flăcăului, oferirea *vedrei*, scoaterea din joc a fetei mari/flăcăului cu *Marș*, judecata cetelor de bătrâni – *sfatul satului*, județul

Hora satului în s. Baimaclia, r. Cantemir, 8.XI.2017

Informatorul de folclor Gociu Elena, născută în 1935, din s. Baimaclia, r. Cantemir, intervievată de Pavel Popa 7.11.2017

confrăției de flăcăi (*cămărași, vălari*) responsabili de organizarea și buna desfășurare a *jocului, hora (jioc)* organizată de fete (Baimaclia) etc. Prin urmare, investigația de teren ne-a permis consemnarea contextualizării *Horei satului* în contemporaneitate, însoțită fiind pe parcurs cu probe audiovizuale care ajută la perceperea potențialului valoric al culturii tradiționale la dezvoltarea Republicii Moldova.

Informatorul de folclor Sava (Putregai) Tamara, n. 1942, s. Cociulia, r. Cantemir, 20.XI.2017

Informatorul de folclor Chiriac Vasile, născut în 1930, originar din s. Acui, locuitor al s. Baimaclia, r. Cantemir, 7.11.2017

Concomitent am înregistrat câteva interviuri biografice pentru Proiectul Național *Arhiva de voci*, implementat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova în colaborare cu Institutul de Filologie al AȘM, care are unul din obiective axat pe descoperirea personalităților din mediul folcloric al așezărilor rurale.

Informatorul de folclor Glibiciuc Nicolae, n. 1935, s. Baimaclia, r. Cantemir, 8.11.2017

În concluzie, vom sublinia că prezenta manifestare, drept o formă străveche de cultură tradițională, înglobează în sine o redefinire sincretică a statutului de tradiție populară în care sunt îmbinate favorabil diverse limbaje de exprimare ale folclorului: poetic, muzical, coregrafic, mimic. În calitate de produs al culturii populare „de rezistență", hora satului a reprezentat și mai reprezintă și la ora actuală o manifestare practicată cu diverse ocazii în scop distractiv, dar și ritualic, în cadrul mai multor sărbători calendaristice (*Crăciun, Anul Nou, Bobotează, Lăsatul Secului, Paște, Hramul bisericii/satului* etc.) sau în zile de odihnă (sâmbăta, duminica). Efectele globalizării ca ansamblu complex de procese orientate spre integrarea internațională politică, militară, economică, socio-culturală și de securitate, provoacă inevitabil uniformizarea nivelului de trai și de dezvoltare a locuitorilor planetei. Firește, un impact deosebit de grav îl va avea și asupra culturii tradiționale, deoarece colectivitatea folclorică din multitudinea de bunuri culturale le valorifică doar pe acelea de care are nevoie. Prin urmare, comunitatea europeană a înțeles că, în condițiile globalizării masive, doar faptele de cultură orală contribuie la afirmarea identității unui mediu social. De aceea, o prioritate actuală și de viitor atât a mediului științific, cât și a specialiștilor în domeniul culturii, trebuie să se bazeze pe salvgardarea patrimoniului cultural, aflat în fiecare zi într-o stare continuă de perisabilitate. Prin acțiunile de identificare, cercetare, tezaurizare și punere în valoare a patrimoniului cultural imaterial, investigația propusă va constitui o modalitate eficientă de valorificare patrimonială, și de promovare a informației culturale tradiționale către marele public.

Coregraful Filimon Dimcea, n. 1957, din s. Cociulia, Cantemir, 21 noiembrie 2017

Text și imagini: **ION DORU**

Drag mi-i cântul...

Cu acest generic, în incinta Casei raionale de cultură „N. Sulac" din Cantemir, s-a desfășurat Concursul raional al cântecului popular, ediția a VII-a. Obiectivul evenimentului a fost studierea, valorificarea și promovarea cântecului popular, stimularea activităților de creație ale interpreților și promovarea tinerelor talente. Concurenții - persoane de diferite vârste, profesii, locuitori ai satelor din raion, care urmau să prezinte o melodie fără acompaniament (doină, baladă etc) și două melodii populare din repertoriul artiștilor autohtoni, au adus în scenă cântece mai noi și mai vechi — doine, balade, hore, sârbe etc., melodii din repertoriul inegalabilului Nicolae Sulac, ai cunoscuților cântăreți - Zinaida Julea, Adriana Ochișanu, Nicolae Glib ș.a., care au încălzit duios inimile spectatorilor, ce nu s-au zgârcit la aplauze binemeritate. Pe bună dreptate avea să remarce moderatoarea acestui spectacol muzical-artistic, Ana-Maria Golovatâi, că doar prin cântecul popular, prin melodiile culese de la vatra strămoșească, avem deschidere în lume, putem fi identificați ca neam. Juriul în frunte cu șeful Serviciului Cultură și Turism, Sergiu Toderici, a analizat îndelung măiestria interpretativă, ținuta scenică, stilul și caracterul de interpretare, autenticitatea costumului popular a fiecăruia din cei 13 interpreți, care au

meritat o apreciere înaltă. În pauză, publicul spectator a urmărit evoluarea micilor dansatori ai Ansamblului „Do-Re-Mi", sub bagheta lui Dumitru Cojocaru.

Directorul Căminului cultural, Ion Roșu, a specificat pentru „CL" că, după lungi dezbateri, Premiul Mare i-a revenit Adrianei Para (în imagine) din s. Capaclia (conducător artistic - Pavel Bahnaru), pe locul I s-au situat Aurica Para, s. Capaclia și Vera Bedru, s. Hănășeni (Natalia Bolocan); locul II a fost împărțit de Ana Ivanschi, s. Baimaclia (C. Urumov), Vasile Mocanu, s. Ciobalaccia (soții Vera și Vasile Lipcan); locul III a revenit rapsodului popular din s. Țolica, Gheorghe Zacon și Inei Jitaruc din s. Baimaclia. Au fost menționați, de asemenea, interpreții Natalia Rotaru, Ion Rotaru, Maria Grosu, Marina Vitan, Tatiana Nicolov și Aurel Babilev.

Ghidul meșterilor populari din Moldova

Recent, a văzut lumina tiparului „Ghidul meșterilor populari din Republica Moldova", elaborat în urma solicitărilor parvenite în adresa structurilor centrale ale țării din partea conaționalilor noștri de peste hotare, rolul cărora, în promovarea și păstrarea patrimoniului cultural și al tradițiilor neamului este unul semnificativ.

Printre numeroșii protagoniști ai Ghidului este și meșterul popular cu titlul model, Natalia Crudu *(foto)* din comuna Ciobalaccia, rl Cantemir. La cei peste 70 de ani, mătușa povestește cu mândrie că primul covor l-a țesut la vârsta de 11 ani. Și a reușit, zice, pentru că a avut ambiția de a-i arăta mamei sale, care nu întârzia cu criticile acolo unde era nevoie, căci se grăbea să-i transmită fiicei această rară îndeletnicire de a țese covoare, a împleti, a broda și alte zăbave aflate la mare căutare. Mama îmi spunea uneori cu tristețe că se îndoiește de voi reuși, acum sunt bucuroasă că i-am demonstrat că pot. Și astăzi transmit și eu, la rându-mi, nepoatelor această meserie rară. Îi arăt cum se ia suveica, cum o trecem printre iițe, batem bine fir cu fir. Mă bucur că nepoata manifestă interes față de războiul de țesut.

Doamna Natalia își amintește cu drag de zilele de clacă, un obicei despre care spune cu regret că a dispărut, amintindu-ne doar ocazional. Era ceva greu de imaginat — munceam, povesteam, spuneam snoave, glume. Iar unde se muncește, se și cântă. Spălam lâna, o vopseam, apoi o torceam, împleteam ciorapi, mănuși, bluziițe, pulovere ș.a.m.d. Cu trecerea anilor se pierd tradițiile și obiceiurile din strămoși lăsate, de aceea m-am gândit să lansezi câteva propuneri, care, spre bucuria mea, au găsit susținerea autorităților comunei noastre, astfel, încât actualmente avem în sat un Centru de artizanat și țesut artistic, cu diferite ocazii organizăm expoziții de artizanat, iar vara curentă, am reușit să desfășurăm și prima ediție a Festivalului regional al tradițiilor populare cu genericul „La prispa casei părintești", pentru a conserva și perpetua tezaurul de aur al neamului, a transmite celor tineri tot ce avem mai scump.

ION DOMENCO

LUDMILA NEGRI, specialist principal Secție Cultură și Turism Fălești

Atelier didactic la Fălești

Recent, în incinta Școlii de Muzică or. Fălești, a avut loc Atelierul didactic „Crearea atmosferei de succes la orele de specialitate”, formator național Dubencu Svetlana, profesor, grad didactic superior, Școala de Muzică din Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, mun.Bălți. În grupul țintă s-au întrunit pentru a prelua experiență profesională avansată 46 cadre didactice din raioanele Fălești, Glodeni, Sângerei, Râșcani și Florești. Activitatea a derulat într-o atmosferă de creativitate sporită. Obiectivele workshopului s-au descoperit prin reactualizarea aspectelor conceptuale și fundamentale de calitate în educație specific domeniului, stabilirea și definirea conceptelor de bază a legii motivației, descrierea contextului de dezvoltare a domeniului managementului eficient și obținerea abilităților necesare în elaborarea și implementarea standardelor de calitate în activitatea profesorilor de specialitate din școlile de muzică și de arte.

S-a discutat despre rolul principal al profesorului ca manager al clasei în motivarea elevilor pentru învățare, aplicarea și integrarea metodei acțiunii emoționale în proiectul didactic în interrelație cu metodele tradiționale. Participanții la atelier au analizat procedeele specifice, fiind crearea efectului mirării, crearea situației de succes și de joc. Doamna Svetlana Dubencu a sugerat colegilor diferite propuneri de politici educaționale, cum ar fi motivarea și stimularea cadrelor didactice spre creativitate și originalitate în desfășurarea procesului educațional de calitate, promovarea activităților muzical-artistice în procesul instructiv-educativ cu scopul de a valorifica rolul muzicii în viața copiilor, dezvoltarea gândirii divergente pentru proprietatea de a fi productiv în generarea ideilor, pentru calitatea de a fi unic și deosebit, pentru a schimba corespunzător și strategiile, și metodele de rezolvare.

Astfel de ateliere au un impact pozitiv în activitatea profesională a cadrelor didactice, precum și în dezvoltarea multilaterală a elevilor ce studiază în instituțiile de învățământ artistic extrașcolar.

DUMITRU APETRI

O aniversare ce a răvășit suflete

Criticul și istoricul literar Pavel Zavulan a activat în cadrul Academiei de Științe a Moldovei un sfert de veac, din 1962 până în 1987. A elaborat și publicat trei

cărți având ca subiecte proza lui V. Alecsandri, publicistica lui Z. Ralli-Arbore, interconexiunea creației lui B. P. Hașdeu cu folclorul, a antologat, prefățat și comentat volumul Vasile Alecsandri văzut de contemporani. La acestea se adaugă peste cincizeci de studii și articole, vreo douăzeci și ceva de recenzii despre viața literară, a trudit și la redactarea a 4 cărți științifice.

Și iată că, la 2 noiembrie 1987 – ziua când a împlinit 60 de ani, deși dispunea de forțe reale pentru activitatea științifică, a scris cerere de ieșire la pensie. S-a retras în locașul părintesc de la Schinoasa-Veche și, spre nedumerirea foștilor colegi, a abandonat scrisul, dar a continuat să urmărească foarte atent pulsul vieții literare și culturale.

Acest mod solitar de viață își are explicația sa. În tinerețe, la 22 de ani, regimul stalinist l-a deportat împreună cu părinții și o soră în Siberia, pentru a face muncă de rob la minele de aur din Komsomolsk. În cei 7 ani de osândă adeseori satrapii staliniști îi preveneau pe cei înrobiți să nu vorbească despre infernul de acolo.

Când a revenit la baștină, și-a continuat studiile la Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă", a lucrat câțiva ani ca învățător, apoi s-a aranjat la serviciu în calitate de cercetător științific la Academie.

Și în memoria autorului acestor rânduri, și în percepția celorlalți colegi Pavel Zavulan așa ne-a rămas: foarte modest, retras, cu un înalt simț de răspundere față de obligațiile de serviciu, cărturar bine informat, persoană binevoitoare.

Se prea poate că sărbătoritul nostru ar fi lucrat încă mulți ani, dar, în a doua jumătate a anilor '80 – răstimpul mișcării de Renaștere națională, la un moment, unul din supraveghetorii partinici din republică – Bondarciuc – a ieșit în presă cu o astfel de constatare obraznică: „din nou își scot capul feciorii de culaci". P. Zavulan nu a fost unul dintre aceștia, dar invectiva l-a îngrijorat, l-a făcut să plece inopinat la pensie dispunând, cum am spus, de forțe solide creative.

Înțelegându-i poverile sufletești și frustrările, pe care le poartă ani și ani în forul său interior, direcția Institutului de Filologie al AȘM i-a făcut fostului coleg o surpriză la 90 de ani împliniți în această toamnă, i-a editat în grafie latină două dintre lucrările sale într-un volum cu titlul Pagini de istorie literară. La întocmirea volumului au trudit literații Sv. Korolevski, Vl. Caraman și Ala Cojocaru-Zavadschi, iar academicianul M. Cimpoi a însoțit cartea-surpriză cu un cald „Precuvânt".

Proaspăta apariție conține interviul „LOCUL NOSTRU AICI E..." (24 p.) realizat de filologii Vl. Caraman și Val. Sclifos. Anume în acest interviu nonagenarul și-a descătușat sufletul de durerile pe care le-a tăinuit ani în șir. E o despovărare care a răvășit profund firea tuturor acelora care îl cunosc pe onorabilul filolog și-i admiră felul de a fi și de a proceda în momente decisive.

Dr. Pavel Zavulan, acad. Mihai Cimpoi, Svetlana Korolevski, dr. hab. Vasile Bahnaru

LIUSEA URSACHI, șefa BP Cetireni

Demult n-am mai stat la masă cu zeii…

Zic așa gândindu-mă la maxima lui Grigore Vieru: Când asculți muzica descoperă-ți capul căci stai la o masă cu zeii.

Ori așa au făcut și consătenii mei, în miez de toamnă, când Administrația Publică Locală a decis să invite cu ocazia Hramului satului și a Zilei internaționale a femeilor din mediul rural, pe cei ce duc faima localității departe în lume. Este vorba de excepționalii instrumentiști frații Vitliuc, Oleg și Igor *(foto sus)* și celebrul interpret de muzică populară Nicolae Paliț.

Toți trei s-au născut și au copilărit la Cetireni, aici le-a rămas o părticică din suflet. Primii n-au mai fost oficial în localitate de pe când erau copii (îi vedeam doar la televizor).

În acea zi, 15 octombrie, sala Căminului cultural era arhiplină au venit, cu mic cu mare, să savureze din divina muzică și să-i cunoască pe cei doi frați apreciați de presă „virtuozii muzicii lăutărești din Moldova"

Aplauzele nu mai conteneau,la fiecare final de piesă publicul aplauda în picioare. Frații Vitliuc au venit cu orchestra lor. Doamne, cum mai cântau, cum le mai tremurau degetele pe strunele viorilor, pe corzile țambalului, pe clapele acordeonului și trompetei. Muzica izvorâtă din sufletul lor te ridica la ceruri și te cufunda în străfunduri. După cum spunea același Grigore Vieru, Muzica este răzbunarea frumuseții pe urâțenie. Nu în zadar audierea ne-a făcut să uităm de grijile și nevoile de zi cu zi.

A fost un concert extraordinar, de zile mari, care ne-a încărcat bateriile pentru multă vreme. Că doar și noi, cei de la țară avem nevoie de frumos: de o carte bună, un film de calitate, de muzică frumoasă. Rar de tot ne putem permite „să stăm la o masă cu zeii", doar la sărbători și perioadele electorale.

Activitatea a fost moderată de interpreta Valentina Volontir, care de la bun început a menționat că Cetireniul este un sat bogat în oameni cu har dumnezeesc. Cu multă

dragoste și apreciere a vorbit dumneaei despre frații Vitliuc, împreună cu care a interpretat și o serie de cântece.

Cu tristețe ne-au vorbit frații despre mama și tatăl lor, care de mult nu mai sunt în viață și care au mers la multe sacrificii pentru ai îndrepta pe calea muzicii, pe care o iubeau la nebunie ambii. Mama posedând o voce frumoasă, iar tatăl cunoscând acordeonul. Păcat că nu mai sunt în viață să-i vadă și să se mândrească cu faimoșii lor vlăstari.

Și Grigore Vieru zicea că: Adevăratele tristeți sunt trei:de mama, de omul drag și de muzică, restul sunt păreri de rău. Nu pot explica din ce cauză după concert mi-au venit în minte o sumedenie de maxime de-ale poetului iubit pe care le-am citit și răscitit de mai multe ori. Poate deaceia că și dumnealui a fost fermecat de acest gen de artă divină, a iubit-o, a cântat-o și chiar a compus pentru copii.

La final, în aplauzele tuturor s-a urcat pe scenă Artistul poporului Nicolae Paliț, care ne-a încântat cu multcunoscutele piese dedicate satului natal și nu numai. De această data, lumea nu numai a ascultat dar a și dansat.

Pentru a le mulțumi tuturor pentru frumoasa muzică adusă în scenă doamna primar Ana Dicusar le-a înmânat buchete de flori și le-a promis fraților Vitliuc că prin decizia Consiliului Local le va conferi titlu de Cetățean de onoare a satului Cetireni. De acest titlu a beneficiat anterior și N. Paliț.

Le mulțumim autorităților locale și artiștilor pentru această sărbătoare de neuitat.

DR. ION BURUIANĂ

Proverbele şi zicătorile noastre despre femeie

Tema femeii a fost și va rămâne una „veșnică”, inepuizabilă pentru oamenii de creație: scriitori, compozitori, pictori, sculptori, actori, cineaști etc. Pe această temă s-a scris mult în toate timpurile, **în** toate limbile, în toate genurile. Femeia a fost subiect al cugetărilor multor gânditori, savanți, jurnaliști etc.

Fiind și una dintre temele importante ale literaturii populare, ni s-a părut interesant să vedem ce expresie își găsește ea în proverbele și zicătorile noastre, ce spune despre femeie omul simplu.

Analizând paremiile pe această temă, am constatat că ele ar putea fi împărțite în patru subgrupe: Despre fete; Despre femeie în general; Despre femeia bună; Despre femeia rea.

De menționat că autorul anonim are o atitudine obiectivă, exigentă, critică, dar și diferențiată, corectă în aprecierea subiectului acestor creații, vorbind, unde e valoare – de bine, unde e nonvaloare – de rău.

Iată, de exemplu, ce se spune în prima categorie de texte, despre domnișoare: *Fata până-i mărita, /Zile negre vei avea*; *Fecioria-i cinstea fetei, /Cine-o pierde* ***n-o*** *mai vede*; *Cinstea fetei preț n-are*; *Fata e ca salcia: unde o pui, acolo se prinde*; *Fata mare minte n-are*; *Fata mare e mai grea ca o piatră de moară*; *Cine are fete multe – însoară mulți măgari*; *A mărita o fată e ca și cum ți-ar arde casa*; *Fetele mari numai după urși nu merg*; *Fetele și după urși se duc*; *Vezi-o pe mama, apoi ia fata*; *Câte fete se ridică, / Nu pot face-o mămăligă*; *La casa cu 2* (variante: 7, 9) *fete/ Și fântâna sub perete/Moare câinele de sete*; *Din fată haină nu faci gospodină* ș. a.

Într-o serie de texte din subgrupa a doua – cea despre femeie în general, accentul se pune pe ceea ce se consideră bun, pozitiv, de valoare:

Femeia vede chiar unde bărbatul abia zărește; *Să asculți bine este și sfatul unei femei*; *Muierea când lipsește, /Casa se risipește*; *Muierea, c-o vorbă dulce, și pe cel mai rău, și pe cel mai cumplit bărbat la blândețe îl aduce*; *Ceea ce săvârșește muierea, nimeni nu poate săvârși*; *Muierea a îmbătrânit pe dracul*; *Ceea ce femeia leagă, nici dracul nu dezleagă*; *Femeia îl judecă și pe dracul și ți-l scoate și dator*; *Fără bărbat ograda-i pustie, fără femeie – casa* ș. a.

În cele mai multe creații însă autorul popular are o atitudine critică față de femeie, dar și aici, ca și în celelalte texte, obiectivă, înțeleaptă. De exemplu:

Dacă limba femeii ar fi mai scurtă, zilele bărbatului ar fi mai lungi; *Nu toate femeile cu cheile în brâu sunt gospodine*; *Între un „Da” și un „Nu” al femeii nu încape nici un vârf de ac*; *Pânză și nevastă noaptea să nu-ți alegi*; *Caută muiere să-ți placă ție, nu altora*; *Femeia frumoasă este pagubă la casă*; *Muierea, cât de bună, să n-o slăbești din frâu*; *Cine caută nevastă fără cusur, neînsurat rămâne*; *Se poate păzi un sac de purici, o turmă de iepuri, dar o femeie nu*; *Vecine, s-a dus bărbatu-meu la moară, nu știu – să mă mărit sau să-l aștept*; *Unde sunt două cumnate, casele-s nemăturate*; *Muiere tăcută anevoie a găsi*; *Femeia îi sac fără fund*; *Dintele minții la muiere tocmai după moarte iese*; *Șchiopătează mititica, /Că a călcat-o pisica*; *Femeia a scos pe om din rai*; *Unde e femeia, e și dracul*; *Femeii nici dracul nu-i vine de hac*; *Femeia e mai dihai decât dracul*; *Femeia hotărăște și Satana împlinește* ș. a.

O simpatie deosebită are creatorul popular față de femeia bună, punând mare preț pe calitățile ei. Proverbele și zicătorile despre femeia bună sunt cele mai frumoase învățături morale pe această temă, născute din experiența de viață a omului din popor. Să ne convingem de justețea și înțelepciunea lor:

Muierea înțeleaptă, aceea îi mai frumoasă; *Cea mai bună femeie e aceea care tace*; *Femeia bună este fericire la casă*; *Muierea bună-i ca pâinea cea caldă*; *Femeia bună e plug de aur în casa omului*; *Leac la rană, femeia cea bună*; *Fericit este bărbatul care are o femeie bună*; *Țăranca e albina casei*; *Femeia bărbată – avuția casei*; *Femeia harnică cunună este bărbatului său*; *Femeia vrednică e coroana casei*; *Nevasta cu mintea bună e bărbatului cunună*; *Muierea înțeleaptă, când îți cunoaște greșeala, îndată ți-o îndreaptă*; *Femeia poate lungi și minte scurtă*; *Femeia care-i cuminte e mai mare decât un bărbat*; *Femeia cinstită e soarele casei*; *Muierea cinstită e ca o piatră scumpă*; *Femeia cinstită e coroana bărbatului*; *Muierea curată/De miros te-mbată*; *Soția fidelă e binecuvântarea lui Dumnezeu* ș. a.

Calitățile pe care le apreciază înțelepciunea populară la femeie cel mai mult sunt: cumsecădenia, deșteptăciunea, bunătatea, hărnicia, cinstea, fidelitatea, curățenia, spiritul gospodăresc ș. a.

Și, după cum e firesc, cu totul alta este atitudinea informatorului popular față de femeia rea.

Să urmărim ce ne spune el despre aceasta:

Fumul și femeia rea te scot din casă; *Muierea rea în casă, tulburare și ocară*; *Femeia cea nebună casa își dărâmă*; *Precum la haine molia, așa și la bărbat muierea rea*; *Două femei rele nu fac cât una bună*; *De nebun și de muiere rea fiecare înțelept fuge*; *Muierea desfrânată dărăpănarea și necinstea casei sale este*; *Muierea limbută la bărbat tăcut, ca toaca la biserică*; *Muierea rea numai dintr-o vorbă ridică mahalaua în cap*; *Vecină, dă-mi bărbatul tău, ce-mi ți-i pisălogul meu*?; *Țara piere de tătari și ea bea cu lăutari*; *Lelea joacă până-n noapte, iar bărbatu-i e pe moarte*; *Pân'a nu-i muri bărbatul, ea a dat mâna cu altul*; *Soacră, soacră, poamă acră, /De te-ai coace cât te-ai coace, /Poamă dulce nu te-ai face*; *Decât muiere rea/Mai bine fără ea* ș. a.

Creatorii acestor texte, în cea mai mare parte a lor, sunt bărbații, iar ale celor mai dure, mai critice – bărbații pățiți, revoltați, dezamăgiți, derutați etc., care au avut de suferit din cauza femeii.

După cum se poate ușor observa, cele mai criticate defecte ale femeii sunt: răutatea, limbuția, infidelitatea, desfrânarea, iresponsabilitatea, nevrednicia, prostia ș. a.

Precizăm că termenul „muiere” aici nu e folosit cu sens negativ, ci ca sinonim popular al cuvântului „femeie”.

Proverbele și zicătorile create de poporul nostru pe această temă contribuie la o cunoaștere mai bună a subiectului abordat.

Cununia religioasă, simbolul unirii sacre a tinerilor-pereche

PAVEL POPA

Cununia religioasă, simbolul unirii sacre a tinerilor-pereche

C*ununia religioasă* este una dintre cele șapte Taine Sfinte ale bisericii în baza căreia, tânărul și tânăra de aceeași credință, care consimt în mod liber să trăiască împreună, *își unesc sorțile în fața Sfântului Altar. Prin unirea destinelor, ei primesc harul divin care sfințește legătura lor* și contribuie la buna conviețuire în viitor. Fiind succesorul pas al trecerii de la o stare socială la alta a tinerilor, cununia simbolizează cea mai importantă fază strategică în structura ceremonială nupțială. Sentimentele de dragoste și credință dintre soți pentru întreaga viață servesc drept epactă a cununiei religioase, iar ritul așezării cununilor pe creștetul capului și a verighetelor pe degetele mirilor simbolizează unirea sacră a acestora fondată temeinic pe eternitatea familială a tinerilor-pereche. Prin urmare, acest ritual semnifică nu doar sacralitatea căsătoriei, ci și punctul de început al celui de-al doilea moment nupțial important – părăsirea statutului de flăcău/fată mare și trecerea la cel de familie. Jurământul mirilor depus unul către altul în fața Atotputernicului și a Sfântului Altar reprezintă simbolul primordial al cununiei și exprimă credința în inițierea familiei trainice din punct de vedere economic, social, emoțional și psihic. Încălcarea jurământului, în tradiția creștinească, constituie: „un motiv suficient pentru ca sufletul omului să ajungă, după moarte, în iad” [1, p. 216]. Tradițional, cununia cu jurământul perechii, cât și dialogul dintre cotidian și eternitate are loc în biserică: „așezământul sfânt întemeiat prin jertfa lui Hristos pe cruce și prin învierea Sa din morți pentru sfințirea și mântuirea oamenilor” [2, p. 39].

Fiind plasată în cadrul universului, cununia religioasă a fost percepută de către enoriași, în primul rând, prin dragoste și apreciată ca fiind cel mai universal și magic sentiment sacru „veșnic răbdător și doldora de bunătate” (Prov. 10. 12. 1 Pst. 4. 8.). Deci, considerăm simbolurile iubirii drept clauze spirituale ale focalizării către energia dragostei. Cel mai răspândit însemn al acestui sentiment este *mărul* – „simbol al vieții, al tinereții și dragostei, dar și al păcatului, al ispitelor trupești” [1, p. 251]. Acest fruct cu valoare simbolică reprezintă prosperitatea și fertilitatea familiei în scopul nașterii de copii întâlnit atât *în riturile nupțiale*, *cât și de înmormântare, pentru* că: „familia este, în primul rând, locul raporturilor rezultate din căsătorie, indiferent dacă aceasta este oficializată sau nu. În al doilea rând, a celor rezultate din traiul în comun” [3, p. 117]. Potrivit amestecului de culori: roșu cu verde și galben, dar și a proprietăților alimentare, *mărul* este simbolul vieții și al tinereții. De exemplu, în istoria timpurie a Greciei, *mărului* i-a revenit o atribuție decisivă în ritualul curtării femeii. Încă în secolul al VII-lea, s-a constatat că cuplul care-și dorea fericirea împărțeau un *măr* – simbol al căsătoriei și semn al speranței într-o uniune fertilă, „arbore/fruct al cunoașterii și al nemuririi” [4, p. 224], întâlnit și ca *mărul de aur* în basmele și legendele neamului. Datorită culorii, acest „epitet mitologic constant aplicat merelor miraculoase este «de aur», ceea ce a făcut ca fructul să devină unul dintre simbolurile astrului zilei, așa cum reiese și din următoarea cimilitură a Soarelui: «Am un măr de aur,/ Joacă p-o piele de taur»” [1, p. 251].

Conștiincios, creștinul a subordonat în timp activitatea sa umană apreciindu-i necesitatea, de aceea, desfășurarea cununiei religioase în fața *Sfântului Altar* este necesitatea primodială *atât psihologică*, *cât și socio*-culturală a mirelui și miresei, pentru viitorul măreț al familiei lor. În acest context, *Sfântul Altar* simbolizează cea mai reprezentativă și divină parte a unui lăcaș religios unde pot intra doar cei ce au binecuvântare. Reprezintă locul sfânt unde sălășluiește Dumnezeu și se află neîncetat trupul și Sângele Mântuitorului. Păscând oile socrului său, Moise care se afla în pustia de la Muntele Horeb, a văzut un rug arzând incontinuu ce nu se mistuia. Fiind foarte mirat de cele observate, s-a apropiat de rug, atunci Domnul i-a zis: „Nu te apropia aici! Ci scoate-ți încălțămintea din picoarele tale, că locul pe care calci este pământ sfânt!” (Facerea 3, 5). Asemenea gradului de sfințenie a aces-

tui loc este și cel pe care-l numim *Sfântul Altar*: „parte a bisericii în care preotul săvârșește Liturghia, despărțită de naos prin catapeteasmă; locul prezenței lui Dumnezeu jertfelnic" [2, p. 21], în fața căreia are loc săvârșirea cununiei. După noi, *Sfântul Altar* întruchipează cel mai sacru loc de pe pământ, fiind simbolul mistic al Împărăției Cerurilor.

Desigur, cununia religioasă nu poate avea loc în cele patru posturi ale anului, în ajunul zilelor de *miercuri* și *vineri* dar și în zilele marilor praznice creștinești: *de Paști, în Săptămâna Luminoasă, în perioada de la Crăciun până după Botezul Domnului, în Duminica Rusaliilor, Înălțarea Sfintei Cruci, Adormirea Maicii Domnului* etc.

Ziua de *miercuri* este considerată sfântă, de post și jale, deoarece aminteste de începutul patimilor lui Isus Hristos. În mitologia românească *Sfânta Miercuri* este o zi femeiască, un personaj care reprezintă simbolic o bătrânică uscățivă cu puteri magice, preocupată de hrana și protecția animalelor sălbatice și a călătorilor răzleți. De asemenea, e ziua Maicii Domnului, fiind considerată ziua Crucii dătătoare de viață, cea de naștere a *Soarelui* și de zămislire a *Pământului*. Asemenea *Sfintei Duminici*, este înzestrată cu obiecte miraculoase prezente în basme, în riturile postnupțiale și nupțiale, cum ar fi: *furca de aur* – unealtă de muncă folosită în ocupațiile postnupțiale ale fetei de măritat în scopul pregătirii zestrei, considerate drept rituri de inițiere femeiască și reprezintă: „un simbol al artei domestice, al îndeletnicirilor feminine și o emblemă a femeii. Are însă și o semnificație falică; de cele mai multe ori prin construcția ei (e și cazul furcii tradiționale românești), îmbină un simbolism sexual masculin cu cel feminin (partea de sus a furcii imitând floarea)" [5, p. 65]. În această zi „nu se organizau nunți, nu se mergea în pețit, erau interzise petrecerile și distracțiile" [6, p. 120].

Ziua de *vineri*, după importanță, este considerată cea de-a doua după duminică. Ca reprezentare antropomorfă *Vinerea* este: „o femeie bună, bătrână, sfântă, soră cu sfânta Duminică, bătrână schivnică, zgâriată și sângerată pentru că lucrează femeile în ziua ei etc." [6, p. 209]. În mitologia autohtonă, *vineri – Sfânta Vineri* este apreciată stăpâna femeilor și a îndeletnicirilor acestora. Credincioșii, pe parcursul istoriei, au transmis *Sfintei Vineri* atributele și trăsăturile Cuvioasei Parascheva, deoarece numele Cuvioasei tradus din limba greacă ar însemna „vineri". Asemenea *Sfintei Miercuri, Sfânta Vineri* este oficializată ca zi de purificare spirituală și trupească fiind: „protectoarea femeilor căsătorite pe care le ajută la naștere, le căsătorește fetele, poartă grija animalelor sălbatice" [6, p. 209].

Credincioșii ortodocși consideră *sâmbăta* zi de rugăciuni consacrate celor plecați din viață și este apreciată drept: „timp îmbătrânit, nefast pentru cei vii, fără noroc, cu unul sau mai multe ceasuri rele" [6, p. 165]. Din această cauză nu este de dorit ca în ziua când oamenii oferă ofrande în pomenirea celor decedați să fie ținută cununia. O legendă povestește că numai *Sfânta Sâmbătă* nu are o *stea-logostea* prevestitoare a viitoarelor nenorociri, pentru că i-a dat-o Maicii Domnului și va străluci doar în momentul producerii sfârșitului lumii. În gândirea tradițională, *stelele-logostelele* simbolizează făcliile care prin ardere luminează lumea sfântă: „cum s-aprind lumânările pe la târguri [...], așa s-aprind și pe cer într-amurg, stelele, una câte una" [7, p. 153]. Deseori oamenii asemuiesc stelele cu candele sau cu: „felinare atârnate de torțile cerului, ca să ne arate și noaptea locașul înfricoșatului județ al lui Dumnezeu" [7, p. 153]. Legate de simbolismul și activitatea mitică a stelelor-logostele sunt și unele descântece de dragoste, când fata/flăcăul nu-și cunoaște viitorul soț/soție și dorește să-l/s-o vadă în vis. În acest scop, în ziua de miercuri sau, dacă nu sunt stele pe cer, atunci sâmbătă seara, după apariția lor, vrăjitoarea dezbrăcată în pielea goală și fluturând în pragul ușii batista celui cui îi descântă, spune de trei ori următorul descântec: „Tu stea/ Logostea,/ Toate stelele să stea,/ Numai tu să nu stai, / Să umbli-n lung și-n lat/ Și la noi în sat,/ Până unde-I găsi/ Scrisă lui N./ La ea să te duci,/ Cu biciu să plesnești,/ Din somn s-o trezești,/ La mine s-o trimiți,/ În vis s-o visez,/ Aievea s-o văz,/ Și unde oiu vedea-o s-o cunosc [...]. După terminarea descântecului, vrăjitoarea se îmbracă, batista o pune pe perină și se calcă pe acea perină, pe partea dreaptă. Peste noapte visezi pe acela sau aceea care va fi partea celui pentru care se descântă" [8, p. 20]. Potrivit credinței, această stea simbolizează cometa care i-a condus pe magii veniți să se închine lui Hristos, rit întâlnit și în obiceiul *Colindatul cu steaua* desfășurat de Crăciun.

Simțită cel mai mult în momentele grele ale vieții, rugăciunea este considerată „respirația și hrana sufletului, fără de care omul, creat de Dumnezeu și spre comunicarea cu El, nu poate trăi" [9, p. 3]. Deci, rugăciunea trebuie să fie adevărată, iar fiecare cuvânt trebuie să fie rostit: „rar și pătrunzător, ca mintea să reușească să intre în acest dialog tainic cu Dumnezeu" [9, p. 3]. *Sâmbătă* simbolizează puterea creatoare a celui ce a inventat *cerul* – simbol universal ce exprimă o ființă cerească divină, ce izvodește universul și garantează fecunditatea pământului. În popor se crede că tot ce-i pe pământ se naște și apoi moare, pentru că nimeni nu poate împiedica acest proces, iar „ce-i în Cer e veșnic; acolo-i locul bun: cu lumină, cu pomi și cu dulceață; acolo Dumnezeu e aproape»" [5, p. 35]. De rând cu cerul, Dumnezeu a creat și *pământul* – simbol arhetipal, care împreună cu elementele fundamentale: apa, focul, cerul și aerul concep cosmosul și reprezintă o stihie a fecundității și regenerării. Pământul, în societatea românească tradițională întruchipează femeia, „mama noastră care ne hrănește și ne face, iar Dumnezeu e soțul ei, e tatăl nostru: noi suntem copiii lor" [5, p. 133]. Paralel cu cerul și pământul a fost zămislită și *marea* – arhetip ce prevestește toate începuturile și sfârșiturile inclusiv a vieții și a morții. Potrivit credinței populare, tot ce apare, tot în mare se întoarce. Marea inspiră respect și groază, „simbol al dinamicii vieții în starea ei de agitație veșnică, al mișcării, al instabilității de tip feminin" [5, p. 133]. Concluzionăm: *Sâmbăta* și *Duminica* sunt cele mai prielnice zile pentru cununia religioasă. Sâmbăta este ziua vindecării, iar *Sfânta Duminică* – făcătoare de minuni. Majoritatea conotațiilor creștine ale *Duminicii* sunt legate de învierea Mântuitorului. În tradiția populară românească, *Duminica* simbolizează: „personajul mitic binevoitor" [6, p. 68].

Pentru a se cununa, mirii trebuie să fie botezați în cadrul Bisericii Ortodoxe, să nu fie rude de sânge până

la gradul al VII-lea sau încuscriți, să fie spovediți înainte de săvârșirea acestei Taine, să nu locuiască împreună. În dimineața zilei când se vor duce la cununie, mirii vor fi ajutați și însoțiți de către nași, care și ei, la rândul lor, au fost botezați și cununați în cadrul aceleiași Biserici. Nașii, să nu fie în divorț, iar familia lor să figureze printre cele respectate în societate. Apoi, cuconul mire și alaiul său vor merge la casa miresei ca să vină împreună cu ea la biserică. Taina Sfintei Cununii se ține imediat după finalizarea Sfintei Liturghii. La intrarea în lăcașul sfânt, nașii stau de ambele părți ale mirilor, cu lumânările de nuntă, urmați de părinți, rude și de restul alaiului. Ordinea respectivă va fi onorată și la „ieșirea din biserică, pe drumul spre locul unde va fi masa mare a nunții. Când se ajunje la casa unde vor locui mirii, la trecerea pragului nașii rup un colac deasupra capului tinerilor căsătoriți, cu sens propițiator" [10, p. 93]. Participând la săvârșirea Tainei Cununiei, nașii vor deveni martorii făgăduințelor viitorilor soți și purtători ai legământului de a le oferi permanent sfaturi prețioase. Dacă cununia are loc în timpul nunții, tinerii vor fi îmbrăcați în haine de miri – simbol al nevinovăției și al fecioriei lor. Coroanele din metal cu care are loc sfințirea sunt obiecte sacre care „se pun pe capul celor ce se căsătoresc după ritualul religios ortodox" [2, p. 73-74]. Acest semn ritualic demonstrează și faptul că cuplul, asemenea împăraților, au înlăturat patimile tinereții, adică pofta desfrânării și au ajuns biruitori asupra trupului în fața Sfântului Altar. Dacă mireasa este însărcinată, cununia religioasă se va desfășura fără fast, mirii vor fi îmbrăcați obișnuit, slujbă va fi redusă fără a li se pune cununi pe cap. Dacă mireasa va naște în viitorul apropiat sau deja a născut, va fi cununată religios împreună cu soțul ei numai după consumarea celor 40 de zile de la nașterea copilului sau în ziua botezului lui. La slujbă, nașii țin în mâini lumânări de cununie aprinse, simbol al curăției mirilor, al luminii darului de sus și al bucuriei. Ceremonia de cununie decurge înaintea mesei pe care este pusă Sfânta Evanghelie – simbolul vieții și învățăturii lui Hristos și Sfânta Cruce ce cuprinde trei semnificații: *obiect sfânt, semn de închinare și cale de urmat, misiune,* considerată o mare taină sau *ușa tainelor*, situată ca importanță creștinească îndată după Maica Domnului. Mirele stă în dreapta simbolizând stăpânul femeii și capul viitoarei familii, mireasa se află la stânga lui, mai aproape de inimă semnificând dragostea și atracția dintre ei. Ambii stau pe un *covoraș* cu semnificație de protector, în mijlocul căruia, de obicei este ornat Pomul vieții, numit și Arborele cosmic, Arborele – *Axis Mundi*, care întruchipează unul

dintre cele mai răspândite simboluri și se află „în centrul Universului făcând legătura între Cer, Pământ și Infern" [11, p. 308]. Fiind des prezent în legende și credințe, simbolul *pomului vieții* reprezintă un copac cu fructe ce conțin elixirul vieții, întâlnit în diverse mituri arhaice, este o transfigurare poetică a năzuinței: „tinerețe fără de bătrânețe și viață fără de moarte" [12, p. 10]. Ca imagine plastică, *Pomul vieții* este **întâlnit la mai multe popo**are în două tipare: grecesc și iranian, regăsite și la noi în ceramică, port popular, țesături, broderii și împletituri **înfățișat în multiple variante. În tradiț**ia populară românească, inclusiv și a românilor situați cu traiul între râurile Prut și Nistru, este înregistrat cel de-al treilea tipar considerat traco-dacic **în care**: „*pomul vieții* este reprezentat de brad, neînsoțit de alte elemente. Însemnătatea cultului arborilor și calitățile bradului au conferit acestuia un rol important în spațiul nostru, asociat cu viața și renașterea ei" [12, p. 10]. Motivele bradului, dar și spiritul lui în calitate de arbore este descoperit nu numai **în ceremonii** nupțiale, dar și de înmormântare și de naștere. De exemplu: „spiritul arborelui face să se înmulțească turmele și dăruiește femeilor progenitură" [13, p. 250]. Tot din credința în puterea fertilizatoare a spiritului arborelui se trage și sărbătoarea românească *Armindenul* (se ține la 1 mai) – obicei de primăvară care prin intermediul credinței populare evidențiază puterea protectoare a ramurilor înverzite asupra familiei și a întregii gospodării, simbol al norocului și belșugului în casele cu fete mari. Asemenea *Armindenului* există și un obicei european răspândit în mai multe țări. Tot în această zi se așeaza „o tufă în fața casei sau pe casa fetei iubite, se trage, probabil, din credința în puterea fertilizatoare a spiritului arborelui. În unele părți din Bavaria asemenea tufe sunt puse și la casele perechilor recent căsătorite și practica este omisă numai dacă soția este aproape să nască, spunându-se în acest caz că soțul «și-a pus pentru el tufa de arminden»" [13, p. 252].

Urzirea covorului, de exemplu a celui pus sub picioarele mirilor, este asemuită cu: „actul demiurg. Prin desenele și culorile sale, covorul este o imagine a lumii (imago mundi) în multitudinea formelor ei de manifestare [...]. Covorul reprezintă întotdeauna un cosmos organizat" [1, p. 97]. Tradițional, sub covoraș se pun *bani*. Dintotdeauna *banii* au semnificat bogăția, iar simbolismul lor este direct raportat la calitățile metalelor din sunt făcuți: aur, argint, aramă etc. și strâns legat de forma lor rotundă. Deseori, „banii se asociază principiilor solare și valorilor cerești. Pe de altă parte, din cauza puterii lor necontrolabile și incontrolabile asupra omului,

sunt considerați întruchiparea răului, simbol al amăgirii, deșertăciunii și pierzaniei, poporul nostru a dat banului denumirea de «ochiul dracului»" [1, p. 53-54].

În ziua cununiei, logodnicii vor avea asupra lor certificatul de căsătorie, emis de Primărie.

Cel mai de vază lucru din rânduiala cununiei este punerea cununilor. Preotul face de trei ori semnul crucii cu cununile peste creștetul mirilor, rostind la fiecare de câte trei ori cuvintele „Se cunună robul (roaba) lui Dumnezeu (numele) cu roaba (robul) lui Dumnezeu (numele), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh", apoi le pune pe capul lor, întâi mirelui, apoi miresei, cifra trei asemuită la vechii egipteni cu cosmosul format din trei elemente: cer, pământ și duat (o zonă intermediară). Pentru chinezi, trei era o cifră perfect**ă** fiind asociată cu triunghiul sau cu simbolul compasului, cu cele trei părți componente ale omului: trup, spirit și suflet, cu cele trei culori primare – albastru, galben și roșu, din care se obțin restul culorilor. Din punct de vedere al cultului creștin, cifrei trei îi aparține o semnificație foarte puternică, în primul rând este asociată cu Sfânta Treime, iar un alt simbol pentru a reprezenta divinitatea este triunghiul (ca și la chinezi), figură geometrică asociată tot cu cifră 3. În Biblie, cifra 3 apare simbolic în multe situații: Iisus a fost ispitit în deșert de trei ori, a căzut de trei ori în timp ce își căra crucea spre Golgota etc. Acest act este cel mai important din slujba respectivă și este simbolizat prin punerea cununilor pe capul mirilor, asemenea regilor, simbol al biruinței. Cununile sunt realizate asemănător coroanelor cu care se încununau regii și împ**ărații și simbolizează** cinstea și răsplata care se aduc curăției și fecioriei mirilor pentru care aceștia sunt încununați asemenea împăraților, înzestrați cu puterea de a da viață, a naște copii. După ce au fost puse cununile, se va continua cu „Apostolul (de la Efes. cap. 5, vers. 20-33), în care Sfântul Apostol Pavel aseamănă nunta cu legătura sfântă dintre Hristos și Biserică, îndemnând pe miri să se iubească reciproc. Apoi va fi citită Evanghelia – minunea înfăptuită de Mântuitorul la nunta din Cana Galileii (Ioan 2, 1-11). Atunci are loc binecuvântarea *paharului de obște* (comun), adică paharul (făcut din aur sau argint) cu vin din care gustă mirii, simbol al „comuniunii celor doi soți" [14, p. 244], al bucuriei și veseliei, al unirii lor într-un cuget. Mirii sun invitați să guste dintr-o bucată de pâine – simbolul hranei. În popor se zice că: omul nu trăiește doar cu pâine, dar aceasta mai simbolizează și hrana spirituală a lui. De fapt, Iisus Hristos spune despre sine că: „Eu sunt Pâinea Vieții" (Ioan 6, 36). Apoi are loc înconjurarea de *trei ori* a mesei de către alaiul de nuntă, format din slujitori, miri și nași, interpretându-se, ținându-se de mâini, ca și la horă dansul/ritual sacru al lui Isaia în baza imnului „Isaia dănțuiește, fecioara a luat în pântece și a născut fiu" – simbolul bucuriei prilejuite de nuntă, pentru că scopul căsătoriei este nașterea de prunci, care trebuie crescuți în virtute și viață morală. Înconjurarea respectivă este asemuită cu hora „De trei ori în jurul mesei", la noi se mai numește „De scos mireasa din casă", dans/ritual nupțial prin intermediul căruia mireasa cu alaiul ei iese din casă exprimând bucuria prilejuită de nuntă ce simbolizează manifestarea horală și reprezintă una din părțile indispensabile ale fenomenului cultural românesc, „ca și a tuturor fenomenelor culturale sud-est europene, crescute în spațiul vital al moștenirilor trace, stă deci, în subconștientul arhaic, hora, fără de care nici o cunoaștere și nici o explicare esențială nu poate exista, decât cu riscul totalei rătăciri" [15, p. 17], pentru că: simbolismul decadent al horei de astăzi din care face parte și „Hora miresei" sau „De trei ori în jurul mesei", „abia mai trădează un fond *magico-mitologic* și apoi *mitologico-religios* de netăgăduită valoare. Dacă ne-am referi numai la una din multiplele variante ale horei, de exemplu, la «hora nunții», descrisă de Dimitrie Cantemir, am observat că practicile ei simbolice scot în evidență rolul sacerdotal al povățuitorului și acela de echilibru religios al ierarhiei stabilite în horă de acest moderator" [15, p. 24]. Jocul „De trei opri în jurul mesei" reprezintă nu numai ritualic, dar și coregrafic realitatea horală, totodată și fenomenul cultural care o exprimă, adică cununia religioasă. În legătură cu aceasta, „prin religiozitatea horei înțelegem treptele sacre ale credinței în spirite bune sau rele ce ține și de *magie* (prima treaptă); credința în semizei și zei, ce ține de *mitologie* (a doua treaptă); *metafizica,* ca disciplină intermediară între mitologie și religie (a treia treaptă); credința într-o divinitate supremă – Dumnezeu – cu actanții ei, sfinții și profeții, ce ține de *religie* (a patra treaptă); și credința în capacitatea omului de a se ridica până la înțelepciunea lui Dumnezeu, prin forța geniului său, care îl face să se creadă supraom, ce ține de ultima formă, **știința ca religie** (a cincea treaptă)" [15. p. 88].

Cele trei înconjoruri asemuite cu hora simbolizează în primul rând *cercul*: „elementul transmaterializării horei. Funcția și simbolismul cercului, sau al derivatului lui transmaterializat – hora – în magia română, ne fac să considerăm că există un substrat horal al acestei magii. Însă și hora, la rândul ei, privită în singularitatea expre-

siei sau în multiplicitatea manifestărilor ei simbolice, recurge la aportul și avantajele magiei" [15, p. 89]. Aceasta ne face să conștientizăm faptul că majoritatea riturilor de trecere așa cum este și cununia religioasă, pentru care mirii au trecut pragurile casei și a porții gospodăriei părintești, apoi cel al bisericii (trei praguri), sau de la un statut de viață la altul, de la o situație socială la alta, sunt în cea mai mare parte exprimate prin intermediul horei sau a cercului.

Pentru a fi cununați, mirii trebuie să posede următoarele lucruri necesare:

-*Inelele de logodnă și verighetele*, obiecte-simbol ce marchează căsătoria încă din antichitate, simbolistica lor fiind legată mai mult de latura socială și păstrat drept semn distinct pentru viitoarele soții. Aceste obiecte-simbol caracterizează spațiul spiritual al viitoarei soții, care nu mai poate fi curtată sau cerută în căsătorie de alți bărbați. Aceasta demonstrează că inelul sau verigheta – semn al iubirii statornice a devenit simbolul unirii lor pe viață și care „precede taina cununiei propriu-zise" [2, p. 132];

-*Icoana de cununie,* reprezentată printr-o imagine sacra pictată, dintotdeauna a demonstrat prin chipul sfântului zugrăvit patronul onomastic al viitoarei familii, dar și „simbolul credinței și al respectului divin față de Mântuitorul nostru Isus Hristos" [6, p. 89];

-*Lumânările* – simbolul luminii și al vegherii omului în cele mai cruciale momente ale vieții, arderea lor „atât în noaptea de Ovidenie sau la Sântandrei, când se celebra Anul Nou dacic, cât și la moartea omului are aceeași semnificatie: renașterea simbolică, printr-un rit funerar de incinerare, a zeului și, după modelul acestuia, a omului" [6, p. 108];

-*Vinul*, creștinește este considerat simbolul comuniunii cu Dumnezeu. Ritualurile creștine au sacralizat vinul ca simbol și rod al vieții și al muncii omului. Povestea despre minunea vinului bun de la Nunta din Cana Galileii este propovăduită și în Evanghelia lui Ioan (Ioan 2: 1-11). După ce s-a băut tot vinul la nunta unde era prezent și Iisus împreună cu ucenicii Săi, la rugămintea mamei Sale, el a poruncit să se împle cu apă șase vase. Apoi, gustând din apa ce se făcuse vin din acele vase, nunul, care nu era la curent cu cele întâmplate, i-a zis mirelui: „Orice om pune întâi vinul cel bun și, când se amețesc, pune pe cel mai slab; dar tu ai ținut vinul cel bun până acum". Acesta a fost începutul minunilor făcute de Isus, care au arătat slava Sa;

-*Colacul e* un simbol cultural valoros cu diverse semnificații, e un *alter ego* legat de simbolistica riturilor de inițiere și de trecere din timpul vieții omului, dar: „prin denumirea, forma, mărimea, ornamentele, tehnica și timpul de preparare, colacul substituie omul sau divinitatea căreia i-a fost menit (dedicat). El este perechea sufletului fără de care acesta nu se poate integra în [...] preexistență (colacul de nuntă, în special colacul miresei) [...], în comunitatea de credință (colacii nașilor), [...], în ceata fetelor și feciorilor în vederea căsătoriei (colacul la intrarea fetei în horă sau în joc)" [6, p. 52-53]. În popor se mai zice că colacul reprezintă simbolul Soarelui sau al Lunii. Soarele, dintotdeauna a simbolizat punctul culminant al dezvoltării spirituale, al evoluției omenirii, iar Luna în științele hermeneutice reprezintă principiul feminin. Deci, căsătoria divină constă din combinarea principiului lunar – feminin cu cel solar – masculin, ce simbolizează cea mai înaltă și perfecta formă de împlinire spirituală.

De asemenea, mirii când vin la cununie vor avea un prosop sau o basma ca preotul să le lege mâinile, simbol al uniunii pe viață.

În cazul când mireasa este însărcinată, cununia religioasă se va ține fără fast, tinerii vor fi înveșmântați în haine simple, slujba va fi redusă și mirii nu vor primi cununi pe cap.

Cununia mai poate avea loc și atunci când mireasa deja a născut sau va naște în timpul apropiat, doar dacă vor fi consumate cele 40 de zile de la nașterea copilului, sau aceasta mai poate fi săvârșită concomitent cu Botezul pruncului.

Dacă mirii sunt rude, cununia nu poate avea loc, pentru că nu este creștinește când o relație de rudenie evoluiează spre o relație de căsătorie, aceasta duce la o desconsiderare a unor valori duhovnicești, la o degradare a conștiinței morale și totodată au consecințe negative asupra vieții familiale.

Potrivit credinței creștinești, Cununia se încheie pentru întreaga viață a celor ce o primesc; o poate desface numai moartea (Matei XIX, 6; 1 Cor. VII, 10), dar și neîncrederea unuia din soți față de celălalt, pentru că aceasta duce la distrugerea iubirii adevărate dintre ei.

Cel nevinovat poate încheia o nouă căsătorie, după desfacerea celei dintâi, așa poate proceda și soțul rămas văduv prin deces.

Referințe bibliografice:

1. Evseev, Ivan. *Dicționar de Simboluri*. București: Vox, 2007. 480 p.
2. Stoian, Ion M. *Dicționar religios. Termeni religioși, credințe populare și nume proprii*. București: Garamond, 1994. 294 p.
3. Pasti, Vladimir. *Ultima inegalitate*. Iași: Polirom, 2003. 264 p.
4. Pârvescu, Petruț. *Dicționar de mitologie*. București: Cartex, 2012. 416 p.
5. Evseev, Ivan. *Dicționarul de Simboluri și Arhetipuri Culturale*. Timișoara: Amarcord, 1994. 213 p.
6. Ghinoiu, Ion. *Panteonul românesc. Dicționar*. București: Editura Enciclopedică, 2001. 255 p.
7. Pamfile, Tudor. *Cerul și podoabele lui. După credințele poporului român*. București: Librăriile E. SOCFC & Comp. Pavel Suru, C. Sfetea, 1915. 201 p.
8. Pamfile, Tudor. *Cerul și podoabele lui. După credințele poporului român*. București: Librăriile E. SOCFC & Comp. Pavel Suru, C. Sfetea, 1915. 201 p.
9. *Carte de rugăciuni*. Text diortosit de ieromonahul Petru Pruteanu. Portugalia, 2014. 117 p. Mod de acces: https://www.teologie.net/data/pdf/PP-carte-rugaciuni.pdf (Accesat la 5 noiembrie 2017).
10. Ciobănel, Alina Ioana. Înrudire și *identitate*. București: Editura Enciclopedică, 2002. 320 p.
11. Eliade, Mircea. *Tratat de istorie a religiilor*. București: Humanitas, 2013. 476 p.
12. *Artă. Memorie. Restituire*. Proiect de restituire a simbolisticii tradiționale din Țara Bârsei prin artă contemporană 2015. Manager proiect: Ioana Șchiopu. Brașov, 2015. 56 p.
13. Frazer, James George. *Creanga de aur*. Vol. I. București: Minerva, 1980. 383 p.
14. *Drobeta. XXIV*. Drobeta Turnu Severin: Mega, 2014. 288 p.
15. Vulcănescu, Romulus. *Fenomenul horal*. București: Arhetip, 1995, 215 p.

„Nunta Nunților” la Ştefan Vodă

M. ROMANCIUC, specialist principal DCTST

Toamna - nunțile încep
Moldoveanul îi dă cep
Vinul alb sau vinul roș
Pentru oamenii frumoși

Știm cu toții că toamna sărbătorim ziua vinului și a roadei. În datina străveche vinul este asociat cu petrecerea, cu voia bună, cu iubirea. Spun iubirea fiindcă vinul este licoarea magică a nunților. Indiferent de meniu, la nici o nuntă nu lipsește vinul roșu. De fapt, dacă ne întoarcem în timp, obiceiul era același. Prima minune săvârșită de Isus Hristos este preschimbarea apei în vin, la nunta din Cana Galilei.

În popor, nunțile și petrecerile erau strâns legate de culesul viei.

Anume acest sezon al anului este foarte ofertant în ceea ce privește - botez, cumetrie, petrecerea flăcăilor la armată, hramuri, când roadele sunt bine dosite prin hambare, astfel încât să se poată organiza o sărbătoare îmbelșugată și binecuvântată de recolta nouă.

Într-un cuvânt - Toamna este timpul perfect de a sărbători viața! De aici a și pornit ideea de a organiza la nivel raional un eveniment care cuprinde în sine viața de zi cu zi a moldovenilor și căutările lor spirituale exprimate prin minunatele tradiții și obiceiuri de nuntă din lunca Nistrului.

În frumoasa duminică de 22 octombrie, raionul Ștefan Vodă a găzduit una dintre cele mai spectaculoase sărbători ale anotimpului cu genericul „Păstrăm legenda vie” în cadrul Zilei Naționale a Vinului.

La inițiativa Direcției Cultură,-Tineret, Sport și Turism, conform regulamentului s-a decis de a organiza un spectacol integru cu cele mai frumoase tradiții și obiceiuri de rânduială a nunții, rolul vinului, culesul roadei, unde fiecare localitate a raionului avea exclusiva posibilitate de a o aduce spre cunoașterea publicului

„S-a mai dat de veste, în tot raionul Ștefan Vodă că va fi Nuntă Mare, cu de toate, și că invitații sunt aleși pe sprinceană, numai unul și unul, iar gazdele s-au pregătit cu straie alese și bucate pe măsură, au fost arvoniți lăutari, dansatori și dregători, cu multă gâteală”.

Piața centrală a orașului Ștefan Vodă a devenit pentru o zi casa Nunții, cu porțile nunului cel mare *(improvizate din poloboace de la fabrica Purcari)*, în scenă au urcat gospodarii raionului, care urmau să primească cortegiul nupțial, toți în straie și dispoziție de sărbătoare.

Iar dacă invitația vine de la oameni buni e și păcat să nu o onorezi. Este o onoare pentru fiecare, de aceea mai multe primării din raion, instituții de cultură, agenți economici, preponderent din sfera agricolă, au acceptat provocarea și s-au avântat în frumusețea spectaculoasă care avea să desemneze învingători la mai multe concursuri anunțate de organizatori.

Conform regulamentului, cea de-a XVI-a ediție a sărbătorii „Ziua Națională a Vinului” urma să se desfășoare în concursurile:

- **„Cea mai frumoasă și originală prezentare a localității”** *(pavilioane, ogrăzi improvizate ce definesc splendoarea toamnei în zona nistreană, cât și promovarea acesteia ca destinație turistică;*
- **„Cel mai bun producător de vin (alb/roșu) în condiții de casă”** *(expoziții cu vânzare/degustare a vinului);*
- **„Cea mai valoroasă și originală expoziție agricolă”***(concurs între agenți agricoli, industrie prelucrătoare, gospodării țărănești, primării, etc.);*
- **„Cea mai originală lucrare de artizanat”** *(meșteșuguri populare);*
- **„Cea mai deosebită prezentare a bucatelor tradiționale naționale”** *(„vin cu carne”, „vin cu pește”, „vin cu brânzeturi”, „cocktail-uri pe bază de divin și ciocolată”).*

Desigur nu a lipsit și **Marele Premiu** al Consiliului Raional Ștefan Vodă, care deja de ani buni nu mai pleacă din primăria orașului Ștefan Vodă.

Pentru această ediție, ca și pentru cele anterioare s-a propus deschiderea oficială a sărbătorii cu tradiționala paradă spectaculoasă, de astă dată intitulată „Nunta Nunților", unde participanții au oferit o panoramă a frumuseții nunții anilor 50- 90 ai sec.XX, dar și mai vechi.

Sobrietatea costumului vechi, scos din lăzile de zestre anume cu acest prilej, a contrastat în mod plăcut cu veselia și fastul cortegiilor din localitățile raionului. Tinerii miri,nașii, socrii mari și socrii mici, druște și vornicei s-au înveșmântat bucuros în straiele pe care, chiar dacă par a le fi uitat în contextul vieții lor de zi cu zi, le mai socotesc încă o marcă a identității etnice, un motiv de mândrie cu totul îndreptățită.

Este important de subliniat încă o dată, că Alaiul în sine este un bun prilej de competiție, de confruntare și deci de propagare a valorilor. Este, în fond, un podium cu modalitatea de a salva patrimoniul cultural al raionului în ceea ce privește nunta, cu toate aspectele ei tradiționale.

Atât susținătorii/lăturașii/locuitorii orașului Ștefan Vodă prezenți pe platoul din fața Casei de cultură, cât și spectatorii /organizatorii sărbătorii reuniți în piața publică din centrul orașului au urmărit cu mare interes alaiul nupțial tradițional de excepție și sigur fiecare s-a regăsit în rol de nuntaș**.**

„Vătavul a dat semn din steag și porniră toți șireag".

Ce frumos alai cu steag de nuntă și strigături la mire și mireasă, nănășei, staroste și starostiță, vornicei și druște cu colacii mirilor, vătrăresele cu sarmale, dregătorii cu șipul plin de vin ales.

Fanfara „Ciocârlia" de la Ștefan Vodă a cântat pentru 16 perechi de miri, înconjurați de nuntași aleși, care au fost întâmpinați de public, și de conducerea raionului în piața Libertății din orașul Ștefan Vodă.

O adevărată lecție de istorie și promovare a tradițiilor de nuntă au adus-o lucrătorii instituțiilor de cultură, artiștii amatori, primăriile, care s-au străduit să ia în considerație toate detaliile și accesoriile pentru a reda o nuntă de pe vremuri: s. Palanca – nunta anilor 50, s. Purcari, Antonești, Copceac – nunta anilor 60, Slobozia, Volintiri, Talmaza, Carahasani, Cioburciu – nunta anilor 70, s. Căplani, Olănești, Crocmaz, Fețelița, Brezoaia, Tudora - nunta anilor 80.

Un splendid alai de nuntă a adus orașul Ștefan Vodă - nunta tradițională din 1890.

Nunți autentice, țărănești și nu numai, cu expresie folclorică și ținută aleasă, unde s-au jucat podoabele nunilor, buchetele mirilor, zestrea miresei, urmate de binecuvântarea socrilor prin aruncarea cu grâu ales, bomboane și stropirea drumului cu agheasmă. Un moment foarte plăcut a fost când simplii spectatori se dădeau și ei în spectacol ieșind în fața mirilor cu apă, astfel dorindu-le viață frumoasă, cu noroc.

După ce s-au închinat și au salutat publicul toată „nunta raională" s-a prins în hora mare. Jucau toți de la mic până la mare, s-au prins în horă și cei din conducerea raionului, președinte, consilieri, primari, agricultori, profesori, pensionari, toată lumea frumoasă și bună, chiuind și uitând puțin de grijile cotidiene.

– „Foaie verde de harbuz, hora noastră cât mai sus!

— Uite cum joacă tăt satul, unul mai frumos ca altul!".

„N-am mai văzut nuntă cu atâtea mirese și nuni mari – o frumusețe!" – exclamau cei veniți în piața

orașului atât din raion, cât și din afara lui. și nu doar atât – toată lumea intra în rol de nuntași cu drag, de

parcă își știau rolul pe de rost.

Au fost lăsați să danseze doar mirii, în ritmuri de muzică care descriau anii trecuți.

Momentul dansului rămâne unul de a întregi atmosfera pe care tinerii căsătoriți doresc să o imprime nunții. Alaiul nupțial a adus farmecul anilor 50-90. Și dansul îndrăgit de toată lumea, acelor ani – rock - n – roll-ul, un dans îndrăzneț, creând o atmosferă incendiară.

„Dansează mirii și miresele! Avem cea mai bună muzică de la al doilea război mondial încoace" – a subliniat dna Valentina Uța, șef DCTST în rol de moderatoare a evenimentului, în același timp comentând și analizând fiecare element de costum, mișcare, gest, lămurind publicului semnificația lor.

Apoi druștele au prins buchetul miresei, dansând mândre cu vorniceii sub ritmuri de fanfară.

„Chematul la nuntă" - un moment teatralizat prezentat de Formația folclorică „Vatra Nistreană" din Ștefan Vodă cu pregătirea vinului nou și trimiterea starostelui prin sat a constituit trecerea de la alai la „nunta" propriu zisă.

Astfel, spectacolul de nuntă a continuat și pe la casele gospodarilor, improvizate desigur, unde au urmat obiceiuri ce țin de pețitul (Antonești) și împreunarea tinerilor (Volintiri), scoaterea miresei din casa părinților (Purcari/Carahasani), vândutul/cumpărarea miresei (Căplani/Fețelița, Brezoaia), masa mare (Slobozia), iertăciunea (Crocmaz, Răscăieți, Copceac), despodobitul miresei (Olănești), zestrea (Ștefan Vodă), petrecerea nunilor (Palanca), plimbatul socrilor cu căruciorul (Talmaza), legatul tinerilor, etc.

Tot aici s-au regăsit și expozițiile de artizanat, agricole, florale, bucătărie națională, expuse în cele mai interesante compoziții ce atrăgeau nu doar ochii ci și portmoneul vizitatorilor.

Menționez prezența meșterilor populari din raion *(Ana Pădurean, Tatiana Pușca, Ludmila Gorun, Iulia Luchianov, Nicolae Moiseev, Sofia Burdiucova)* dar și din afara raionului, pentru care le mulțumim mult, deoarece ne-au îmbogățit aspectul sărbătorii: *Valentina Vasilache, Ludmila Gîrlovan, Larisa Bantoș, Viorica Mândru, Tatiana Bezerdic, SRL„Mirabela tradițional" (Chișinău), Tudor Câșlaru (Căușeni).*

La sărbătoarea Vinului, produsul, care ne reprezintă în toată lumea, desigur au fost prezente și fabricile de vin din raion: *Purcari Vin, Tudora Vin, Amfipur –Tudora, Lion Gri -Talmaza, Suvorov Vin - Popeasca, Grape-Alians –Carahasani, SRL Etcetera Wine Crocmaz, SRL Good-Season - Răscăieți.*

„Suvorov –Vin" Popeasca a oferit publicului larg o degustare delicioasă a vinului nou, produs autohton din viile supranumite „Plai de Fetească".

Sărbătoarea s-a reușit pe cinste! Atât organizatorii, cât și publicul au rămas încântați de munca depusă, încă o dată s-a dat de înțeles că unitatea contribuie la atingerea succeselor frumoase. Au plecat pe la casele lor cu diplome, cadouri și amintiri frumoase, țin să mulțumesc tuturor celor care sincer s-au străduit să aducă o fărâmă din sufletul său sărbătorii.

ELENA TAMAZLÂCARU

Sărbătoare cu toamnă frumoasă și tânăr jubileu...

Orchestra de Muzică Populară „Alboteanca” de la Palatul de Cultură din Ţaul, Dondușeni, împlinește zilele acestea patru decenii de activitate. Și ce înseamnă această adevărată vârstă de aur a tinereții încă fragede și a succesului scenic de durată în condițiile veșnicii tranziții și aspirații spre mai bine în cultură?! În spațiul postsovietic detaliul îl cunosc și artiștii profesioniști, și cei amatori, care activează ca la Filarmonica Națională, dar în condiții total diferite, pornind de la statut, alte nuanțe deloc de neglijat atunci când cultura nu a fost o alintată. ...Împart bucuria amintirilor de concert și din turneele comune și colegii de scenă și de pasiune, prietenii de la „Rapsodia nordului” din Ocnița și cei de la „Doina Nistrului” din Soroca, prezenți la eveniment cu minunate recitaluri, buchete și coșuri de flori, cadouri, diplome, mici discursuri de felicitare.

...Palatul de Cultură la ora sosirii noastre e alintat de mierea soarelui înclinat spre apusul zilei de 25 octombrie... Pe treptele-i – gazde, artiști și oaspeți dragi... În chiar acele clipe „țăuleanul” Vasile Mereuță, azi interpret și coleg de radio, cu frumoase „antecedente” interpretative la Ţaul și Palat (a studiat aici, a dansat și a cântat, a muncit în calitate de coregraf și interpret), se salută și se îmbrățișează cu toată lumea; concomitent sosește de prin părțile Constanței și țambalagiul Victor Sorbală cu Violeta, frumoasa sa soție și îmbrățișările continuă...

Se adeverește parțial teama că hărnicia toamnei are să-i țină pe țăuleni – eterni și emeriți spectatori și prieteni ai Palatului – în câmp ori pe obositul drum spre casă... Dar către dezlănțuirea spectacolului muzical Sala Mare se va umple de frumoase aplauze, strigăte de „Bravo” și buchete de flori...

Amintiri, amintiri, amintiri... În acea nu prea îndepărtată toamnă a lui 1977 Orchestra „Alboteanca” era un taraf și îl avea la pupitru dirijoral pe proaspătul absolvent al Conservatorului, pe Vasile Petic, iar director al Palatului de Cultură a fost și a rămas violonistul Valentin Moroz... Ani cu multe greutăți au trecut peste noi, peste țări și lume, iar Valentin Moroz a știut să păstreze, cu mână de fier, aproximativ același număr impresionant de colective artistice – activau în acea perioadă circa treizeci, toate bune, foarte bune și de excepție. Doar Domnia Sa cunoaște cu ce preț sunt păstrate toate acestea. Nu sunt vorbe goale: nenumărate evoluții la radio și televiziunea națională, în studiourile moscovite, turnee de răsunet în Islanda, peste câțiva ani – un alt turneu de amploare... geografică cu întindere până la Krasnoiarsk... Altele prin larga Europă. Și pretutindeni evoluau, nedespărțite, Orchestra „Alboteanca”, în frunte cu dirijorul Vasile Petic și Ansamblul de Dansuri Populare „Spicușor”, condus de coregraful Andrei Ungureanu – colective mari și ca proporții și componență, dar și ca repertoriu, evoluare și dăruire scenică, până la urmă. Cu siguranță nu pot fi restabilite, nici cu ajutorul afișierului, mulțimea de concerte, numărul lor! Erau la „moda” adunările diverse, de grad „zero” și care se încheiau în mod obligatoriu cu ample concerte... Ca să concretizez ce cunosc personal: doar deplasări-

le echipei TVC „Helios” la „luptele” televizate erau însoțite, „încăpeau” în peste douăzeci de autobuze mari cu artiști, urmate de câteva camioane cu recuzită și tehnica de scenă... La capitolul amarelor regrete și absențe la spectacolul festiv se înscriu regretații Victor Găină, Ion Negru...

Concertul jubiliar demarează cu orchestra lărgită desfășurată în scenă, cu doi dirijori – actualul, acordeonistul Alexandru Znagovan și violonistul Vasile Petic, aflat în formație... Evenimentul este televizat și moderatoarea Nina Bolboceanu, „Evantai Folcloric”, TVM, invită în scenă soliștii Orchestrei „Alboteanca”, pe oaspeții-surpriză de la Ocnița și Soroca, colectivele „Rapsozii nordului” (dirijor Ghenadie Garaz), în frunte cu Ludmila Belonoșca, șef Secție Cultură Ocnița, și „Doina Nistrului”, dirijor Ion Alexei, respectiv, șefii din Dondușeni, Victor Chiriac, președinte al raionului și Valeriu Casapu, vicepreședinte, precum și Nicolae Garaz, președinte al Federației Sindicatelor Lucrătorilor din Cultură... Sunt sosite și oficialitățile de la Centrul Național de Conservare, Păstrate, Promovare a Creației Populare, respectiv Diana Dicusarî și Oleg Volontir

Prezentatoarea Nina Bolboceanu face incursiuni lirice în istoria activității Palatului și Orchestrei omagiate... De microfon, se apropie, rând pe rând, cunoscuții soliști vocali: Larisa Brânză, Veronica Testemițeanu, Olga Dascăl, Boris Cozma, Ala Ivanov, Eudochia Savciuc-Prisăcaru, Tatiana Curăraru, Ion Răileanu, Vasile Mereuță... Canavaua concertului e împletită firesc și cu evoluările solistice ale instrumentiștilor: Mihai Lisnic, primul acordeonist al orchestrei, trompetistul Vitalie Drăgălin, acordeonistul Alexandru Znagovan, violonistul Marin Bunea, naistul Valentin Drăgălin, clarinetistul Valentin Znagovan, violonistul și dirijorul Vasile Petic, cel ce aproape douăzeci de ani a condus orchestra... Susținuți de „zidul de stejari” al orchestrei, precum urmează: violoniștii Valentin Moroz, Ghenadie Trifan, Cătălin Bârlea, Zina Romaniuc, Valentin Ciobanu, acordeonistul Constantin Scorțescu, țambalagiul Tudor Bejan, Veaceslav Aliohin (contrasbas), Stanislav Căldare (tobă), Valentin Gafton (chitară), Constantin Lachi (trombon), Vitalie Drăgălin și Marian Gorceac (trompetă), Viorel Cucereavâi (clarinet)...

Concertul omagial e susținut și de Ansamblul Vocal Feminin „Frunze de dor”, dirijor Larisa Brânză, și de celebrul Ansamblu Vocal de Bărbați, „Stejarii”, drag nume de „botez”, dat la începuturi de marele Grigore Vieru, în scena Palatului Național din Chișinău, inspirat de repertoriu, de vocile alese, dar și de prezența scenică a artiștilor! De colectivele coregrafice „Țărăneasca” și „Spicușor”, coregraf Vladimir Beiu...

Într-un final, în momentul solistic al lui Vasile Petic urcă în scenă un impresionant ansamblu de tromboniști, secvență ce încheie pe note înalte, în mod absolut minunat, concertul festiv...

Printre marii absenți la adevărata sărbătoare sunt regizorul de teatru Lucia Petic-Filipaș și coregraful Andrei Ungureanu...

De amintit că Palatul de Cultură de la Țaul de la fondare a avut și are rolul de adevărată Academie de Arte Frumoase, fenomen benefic și fericit și pentru tânăra generație de artiști, și pentru artiștii vârstelor optimiste, și pentru cultură în general.

La mulți ani, „Alboteanca”! Ne vedem în componență deplină la centenar, relatăm de la eveniment!

CLAUDIA BRAGUȚA, sp. pr., DCTST Căușeni

„Dor de cântec, dor de joc”

Noul sezon de creație a început în or. Căușeni cu un concert mare dedicat Jubileului de 50 de ani de activitate ai Ansamblului de dans popular „Spicusor” și ai Orchestrei de muzică populară „Spicusor”, care coincide și cu redeschiderea Sălii de spectacole renovată a Casei Raionale de Cultură Căușeni.

Pentru prima oară această sală și-a deschis ușile pentru publicul larg în anul 1960, și tot pentru prima oară și le-a închis pentru o perioadă atât de îndelungată. Suntem fericiți, după o pauză de doi ani, această sală și-a redeschis ușile.

Și, probabil, cel mai mult au așteptat acest moment membrii Ansamblului de dans popular „Spicușor” și ai Orchestrei de muzică populară „Spicușor”, pentru a sărbători remarcabila dată - 50 de ani de la fondarea colectivului.

Ansamblul de dans popular „Spicușor” a fost înființat în anul 1966 în cadrul Casei Raionale Cultură Căușeni sub conducerea dlui Grigore Tabunșcic. În anii 1971 - 1975 conducătorul Ansamblului a fost dl Victor Vengher. În anul 1976 conducerea Ansamblului a fost preluată de tânărul coreograf dl Ion Ilieș și sub conducerea lui în anul 1979 Ansamblul și-a apărat titlul de „Colectiv artistic model”. Din anul 1986 până în 1989 a fost condus de dna Nadejda Moscovici, apoi în anii 1989- 1990 – de dl Fiodor Garaba. Timp de un deceniu, din anul 1991 și până în prezent, la cârma renumitului Ansamblu „Spicușor” se află coregraful dna Svetlana Goncearova, care a preluat cu mult drag estafeta predecesorilor săi, promovând cu același succes noi creații autentice.

Personalitate artistică complexă și viguroasă, dublată de o majoră forță temperamentală cu tenacitate și îndrăzneală, a învins obstacole greu de imaginat. În cei 50 de ani Ansamblul a cules cele mai frumoase flori (dans, muzică, costume naționale) ale spațiului mioritic, aducându-le cu maiestrie în scenă, creând adevărate perle coregrafice. Chiar de la început Ansamblul a fost în căutarea identității sale, a repertoriului adecvat, care include cele mai reprezentative creații folclorice ale plaiului moldav. Dansurile „Hora și Sârba ca la Căușeni”, „Șaierul”, „Hai la joc”, sunt cartea de vizită a Ansamblului. Repertoriul ansamblului include și dansuri din folclorul rus, ucrainean, țigănesc.

Ansamblul de dans popular „Spicușor” participă activ la toate manifestările cultural-artistice desfășurate în oraș, raion și în Republică așa ca: Festivalul „Mărțișor”, sărbătorile: „Hramul orașului”, „Limba noastră”, „Ziua vinului”, Festivalul Republican „La Vatra horelor”, a luat parte și la emisiunea TV Moldova: „La noi acasă”, „Divertis”, „Caravela culturii”, „La noi în sat” ș.a..

Sub conducerea dnei Svetlana Goncerova colectivul a participat la multe Festivaluri Internaționale: Festivalul de creație populară în or. Reșița și Flămânzi, România; Fes-

tivalul de creație populară al țărilor CSI și Balticii în or. Rostov-pe-Don, Rusia; Festivalul Internațional de creație populară în or. Rătvic, Suedia; Festivalul Internațional „Kupalnocka 2010", or. Ciechanow, Polonia; Festivalul de creație populară din or. Cernăuți și «Калиновое лето на Днепре» or. Komsomolsk-na-Dnepre, Ucraina; Festivalul Internațional «Ярмарка талантов», Zolotîe Peski, Bulgaria; Festivalul Internațional „15 annos de Manu Tenta", Sardinia, Italia; Festivalul-concurs Internațional „Pragua Open 2015", or. Praga, Cehia; Festivalul de creație populară „Dance and sing together" – Skopie, Macedonia.

Orchestra de muzică populară „Spicușor" a fost fondată în anul 1966 din inițiativa dlui Mihai Boleac. În anul 1967 orchestra a fost menționată cu Diploma de Laureat al Festivalului Internațional din or. Moscova și i-a fost oferit titlul de „Colectiv model". În anii 1975-1977 orchestra este condusă de către dl Vasile Moga, iar în anii 1978-1980 de către dl Georghe Boran. Din anul 1981 până în 1989 este condusă de către dl Gheorghe Gârgeu, apoi din anul 1990 conducerea orchestrei o preia dl Ion Crețu, iar dion 2016 – dl Alexei Costiuc. Orchestra „Spicușor" a participat la nenumărate turnee în țară și peste hotare. Astfel în anul 1990 participă la Festivalul republican televizat „Cântare Patriei", în noiembrie 1990 pleacă în turneu în România, or. Pașcani, jud. Iași. În 1991 „Spicușor" evoluiază în or.l Seluti, Lituania. În 1994 a participat la Festivalul „Șezătoare" din România, devenind laureat al Festivalului, iar în 1995 la Festivalul Internațional din or. Reșita. În lunile mai, anii 1998-2000 Orchestra „Spicușor" a participat la Festivalul Internațional „Lira-1998" și „Lira 2000" din Talin, Estonia. Tot în acel an participă în cadrul sărbătorii Zilele culturii Căușeni la Chișinău. În 2001 la serbarea folclorică „Hora de la Bucovăț", România. Recent Orchestra de muzică populară „Spicușor" a participat la Festivalurile folclorice Internaționale împreună cu Ansamblul de dans popular „Spicușor" din Polonia și Sardinia, Italia

Concertul jubiliar a durat aproape 3 ore, dar spectatorii nu obosiseră să aplaude. Am avut și oaspeți de onoare, veterani ai colectivului, așa ca dl Gheorghe Tabunșcic, dar și dna Tamara Ceban- una din primele soliste ale Orchestrei de muzică populară „Spicușor", dna Valentina Trocin, care de mică și-a început cariera artistică ca cântăreață ăn orchestră, Luminița Ciubotaru , laureata concursurilor republicane „Tamara Cioban", „Maria Dragan", „V. Moga" , la fel și oaspeții care și-au început cariera artistică în orchestra respectivă și acum sunt intrerpreți de muzică ușoară, Luminița și Valentin Dragomir.

Oaspeți de onoare au fost Președintele raionului dl Nicolae Gorban și Vicepreședintele Veaceslav Nigai, Iurie Turtureanu, directorul CNCPPC dna Diana Dicusarî și vicedirectorul dl Oleg Volontir, la fel și reprezentanți ai Primăriei or. Căușeni. Președintele raionului a adus cele mai sincere salutări și urări de bine membrilor colectivelor, dorindu-le putere, inspirație, dragoste. Dl Președinte a adus la cunoștința tuturor Decizia Consiliului raional despre acordarea spriginului financiar pentru achiziționarea costumelor și instrumentelor muzicale.

La finalul sărbătorii, Direcția Cultură, Tineret, Sport și Turism Căușeni a felicitat participanții Ansamblului de muzică și dans popular „Spicușor", pe veterani, le-a mulțumit pentru eforturile depuse de-a lungul anilor, succesele înregistrate, responsabilitate și perseverență, și le-a înmânat diplome jubiliare și flori.

ANGELA OLĂRESCU, autorul cărții

Lansare de carte:
Orașul Cricova în ascensiune continuă

La 17 noiembrie 2017 în orașul Cricova a avut loc un eveniment excepțional pentru locuitorii lui – lansarea monografiei *Orașul Cricova în ascensiune continuă*, recent ieșită la lumina tiparului. Autorul ei este subsemnata, locuitoare a or. Cricova din 1989, această perioadă din viața mea nu o pot uita până în zilele de azi – 25 de ani de activitate în cadrul Bibliotecii Publice Cricova. La moment sunt managerul Bibliotecii bulgare „Hristo Botev", Filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hașdeu" din Chișinău. Evenimentul s-a desfășurat în incinta bibliotecii respective, în cadrul celebrării aniversării a 70-a a Bibliotecii Publice Cricova, căreia în carte îi este acordat un loc binemeritat.

În sala arhiplină erau prezenți dl Valentin Guțan, primarul de Cricova, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, șef al Departamentului studii și cercetări, Biblioteca Municipală „B.P. Hașdeu", consilierii locali: Larisa Oloier, Matei Dăscălescu, Nina Eremeico, Ecaterina Mânzu, Ludmila Dnistreanova, colegi, prieteni și cititori de diferite vârste ai bibliotecii.

Moderatoarea evenimentului fiind chiar gazda dna Tamara Larii, șefa bibliotecii, care a prezentat cartea, apoi mi-a oferit cuvântul pentru a vorbi mai detaliat despre conținutul cărții, iar pe parcurs dumneaei a oferit posibilitatea fiecărui doritor de a se expune.

Eu fiind foarte bucuroasă, că lansarea cărții a coincis cu aniversarea bibliotecii, căci și începutul lucrului asupra lucrării a fost în incinta bibliotecii. Am prezentat monografia ca pe o bijuterie a orașului Cricova – *Orașul Cricova în ascensiune continuă*. Am vorbit amănunțit despre procesul sistematizării materialelor, conținutul, indicii bibliografici, structura și valoarea monografiei pentru comunitate, dar și despre efortul ma-

chetatorului, a autorului copertei, al redactorului bibliografic, al lectorului, coordonatorului, al tuturor colegilor care au contribuit la apariția ei. Monografia *Orașul Cricova în ascensiune continuă* este dedicată orașului Cricova și primarului Valentin Guțan, unul din cei mai longevivi edili din Republica Moldova. În carte sunt incluse 428 de articole din mas-media republicană și de peste hotare (România, Rusia, Luxemburg ș.a.), scrise în limbile română și rusă ce cuprind perioada anilor 1986-2014. În procesul sistematizării materialelor am constatat, că aproape fiecare din cricoveni și-a adus aportul său la prosperarea localității de baștină.

Cartea este structurată în cinci capitole având un conținut de 628 pagini. În partea introductivă sunt plasate simbolurile orașului Cricova și adresarea dlui primar către locuitori, precum și o recenzie a dnei conferențiar universitar dr. Lidia Kulikovski.

Capitolul I. este dedicat primarului de Cricova Valentin Guțan și se intitulează *Un Carol Schmidt al Cricovei*. Lucrarea începe cu informație despre gospodarul localității. Apoi este părezentată conlucrarea administrației publice locale cu societatea civică. Am menționat și faptul cu ce localități s-au încheiat acorduri de înfrățire și colaborare. Nu a fost lăsat fără vedere nici distincțiile cu care a fost decorat primarul orașului Cricova de către autoritățile de stat, ca un semn de apreciere pentru contribuția dezvoltării orașului. Sunt incluse și aprecieri ale unor locuitori cu referire la personalitatea lui Valentin Guțan. Aici se vorbește și despre începutul construcției frumoasei Alei a Domnitorilor.

Capitolul II. *Orașul Cricova: trecut, prezent și viitor*. Aici sunt incluse toate publicațiile despre orașul Cricova, referindu-se la istoria localității. Și, totodată, sunt bucuroasă că colecția dată se completează cu încă o lucrare.

Capitolul III. *Orașul Cricova în curs de dezvoltare* este cel mai consistent capitol, care include informație despre instituțiile bugetare (Liceul Teoretic „Al. Mateevici", Gimnaziul nr. 77, Școala de Arte, Grădinița „Poienița veselă", Casa de Cultură, Biblioteca Publică Cricova, Consiliul Local de Tineret și Școala Sportivă nr. 13) și economice (Mina de piatră „Mineral", Combinatul de vinuri „Cricova", „Cricova-Acorex", Gospo-

dăria Comunal-Locativă Cricova, Compania „Renaissanse-Perfect"), care își desfășoară activitatea în orașul Cricova. Este inclusă informația ce reflectă rezultatele de succes în activitatea instituțiilor, a oamenilor care muncesc cu dăruire de sine la locul de muncă zi cu zi. Se vorbește și despre Biserica „Sf. Ierarh Nicolae" care are o contribuție la dezvoltarea spirituală a orășenilor.

Capitolul IV. *Viața culturală a orașului Cricova*. I-am dat culturii un capitol aparte, căci pe ea se menține orice localitate prosperă cu viitor fericit. Este inclusă informație privind activitatea culturală a comunității, ca Hramul orașului Cricova; Sărbătoarea vinului; Sărbătorile Naționale Ziua Independenței și Limba Noastră cea Română; Festivalul Etnofolcloric *La Hanul Cricovei* cu genericul *Cântare Toamnei*; Festivalurile *Crizantema Albă*, *Mărțișor*, *Sărut, femeie, mâna ta*, *Mi-e dor de-o seară cu romanță* etc.

Acest capitol finalizează cu lista bibliografică *Informații despre Cricova pe scurt*, *în* care sunt incluse sursele bibliografice, în care putem să găsim diferită informație referitor la orașul nostru.

Capitolul V – *Toate drumurile duc spre Cricova: clipe în imagini* – include fotografii ale personalităților, demnitarilor de stat și oamenilor de afaceri care au vizitat orașul Cricova la diferite evenimente culturale. E o deosebită plăcere când cu trecerea anilor răsfoiești cartea, și vezi imagini cu multe momente plăcute din viață.

La sfârșitul lucrării am găsit de cuviință să fac *Indexuri auxiliare*, ce vor permite mai ușor utilizarea conținutului cărții. În *Indexul alfabetic de nume* se regăsesc foarte mulți concetățeni, deoarece fiecare instituție a scos pe prim-plan omul, elevul, copilul; *Indexul de titluri*, include denumirea articolelor incluse în lucrare; *în Indexul de nume al produselor vinicole*, sunt incluse toate denumirile vinului din volumul dat, scoțând în evidență marca *Cricova*; *Indexul pe subiecte,* ne permite mai ușor să lecturăm lucrarea; *Indexul geografic; Indexul de publicații periodice însumează* toate edițiile periodice care au publicat articole despre Cricova.

La sfârșitul evenimentului i-am mulțumit dnei dr. Lidia Kulikovski care m-a motivat să aduc până la capăt această lucrare. Am mulțumit, pentru munca depusă și răbdarea pe care au avut-o față de mine, echipei (Claudia Tricolici, Ion Vârlan, Tatiana Iovu), căci fără ea nu poți face o carte. Totodată, am exprimat recunoștința sponsorilor care au contribuit la editarea volumului: consilierilor Consiliului local din Cricova, primarului Valentin Guțan, oamenilor de afaceri Matei Dăscălescu și Victor Țighira, echipei Tipografiei „Balacron" pentru editarea cărții.

Totodată le mulțumesc celor, care s-au inclus în această activitate (de exemplu, familiile Guțan, Larii, Rusu, Volcinschi), cu dăruire transmițând la timp informația solicitată și fotografii pentru acest volum.

O notă înaltă a dat monografiei lansate distinsa doamnă dr. Lidia Kulikovski, șef al Departamentului studii și cercetări, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu". Dumneaei s-a referit la structura cărții și munca depusă de ani de zile, cum se revizuia, se schimba și se reaborda concepția elaborată. Este îmbucurător faptul că în monografie pe prim loc sunt puși oamenii, locuitorii orașului, care au contribuit la zidirea cetății numită Cricova. Despre cele cinci capitole, care evocă sens, semnificație, cultură. Exact ca într-un puzzle, fiecare piesă e importantă, lipsa uneia dintre ele ar face construcția vulnerabilă. O apreciere aparte le-a dat celor șapte indici bibliografici, ce facilitează accesul la conținutul lucrării și constituie un instrument necesar pentru a o putea lectura mai ușor, caracterizându-i pe fiecare în parte. Se bucură mult că volumul dat a văzut lumina zilei, comparând monografia cu o simfonie *Cricova*.

Dl Valentin Guțan, primarul orașului Cricova, a menționat că această carte este binevenită, în ea poți găsi informația unor evenimente ce sunt uitate odată cu trecerea timpului. Este îmbucurător faptul că oamenii sunt puși în valoare, căci anume ei contribuie la dezvoltarea orașului de mai departe. Volumul dat pentru generația viitoare este ca un îndrumar, deoarece cititorii au de unde afla despre trecutul istoric al orașului Cricova.

Dl Ion Țurcanu, profesor de istorie și educație civică, Gimnaziul „D. Matcovschi", a comentat despre carte că este o arhivă, care depozitează evenimentele timpului, ele sau desfășurat în fața noastră în care o parte din noi ne regăsim. A făcut o comparație între prima carte a localității – *Orașul Cricova – file de istorie*, ce conține mai mult statistică – și volumul *Orașul Cricova în ascensiune continuă*, făcând o caracterizare scurtă a volumelor, a decis că este o continuitate și crede că va fi și prelungirea volumului dat, deoarece Cricova se dezvoltă datorită oamenilor care locuiesc în ea.

Dna Tatiana Găină, profesoară de limba și literatura română, Liceul Teoretic „A. Mateevici", s-a expus pe marginea cărții că are o structură destul de vastă, e ușor de găsit informația solicitată. Se bucură mult că se regăsește în carte și ea, și instituția unde își desfășoară activitatea zi de zi. Este mulțumită că orașul Cricova are o așa carte de valoare, în care s-a depus o muncă enormă, merită aplauze cei care au muncit la ea.

Dna Liuba Roșca, șeful secției producere la Tipografia „Balacron", a menționat că acest volum este o bogăție mare pentru Cricova și cricoveni. Fiind și ea locuitoarea orașului Cricova și-a adus aportul la editarea acestei monografii. A fost bucuroasă să lucreze la cele 1000 de exemplare, ca în final să fie un produs ideal. Speră că următorul volum despre Cricova va fi editat tot la Tipografia „Balacron", căci ei au scopul – calitatea cărții, ca în final fiecare autor să țină în mână un produs calitativ.

Le-am mulțumit colegilor bibliotecii pentru găzduirea deosebită, iar vorbitorilor pentru cuvinte calde și de încurajare.

Iată Cricova acum are o monografie, în care urmașii noștri vor găsi orice informație solicitată. Sunt multe localități frumoase, dezvoltate, dar nu au piatra de a o lăsa la temelia viitorului, dar Cricova o are: este monografia *Orașul Cricova în ascensiune continuă*. Ea va servi drept bun și sigur reper cercetătorilor și tuturor celor interesați de viața și evoluția unei așezări într-o anumită perioadă istorică.

NINA ȘVITCHI

„În Moldova-i toamnă – frunză curgătoare”

Vă invităm să întreprindem imaginar o călătorie pe cărările Toamnei. Vom călători spre anotimpul frunzelor uscate și al lăzilor cu roade încărcate, care noaptea crește și în care vremea se răcește, iar păsările călătoare pleacă spre țările calde.

Pe data de 17.XI.2017, într-o minunată zi de toamnă ruginie, menită parcă să sfideze dimensiunea brumărie și rece, la filiala nr. 4 a CDI „ M. Sadoveanu” s-a petrecut un spectacol literar – muzical cu genericul „În Moldova-i toamnă – frunză curgătoare.”

La activitate au participat elevii clasei a V-a „F” ghidați de doamna profesoare, Mihalcean Dragălina. Ei au recitat poezii din creația scriitorilor clasici Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, a scriitorilor contemporani și creații proprii ș.a. Elevii au cântat, jucat cu drag frumusețea și bogăția toamnei, au animat spectatorii cu ghicitori despre acest anotimp. Au stat la sfat cu crăiasa Toamnă.

A fost o adevărată sărbătoare la care copiii, cu nostalgie în suflet și-au luat rămas bun de la toamnă, care le-a promis că la anul va veni din nou pe plaiul nostru tot cu roade bogate, cu fructe și legume gustoase și frunze multicolore.

Copiii s-au implicat cu toată dăruirea în realizarea acestei activități și pentru efortul lor au fost răsplătiți cu dipome și dulciuri.

Într-o asemenea zi, toamna însăși a râs în hohote de bucurie, pentru că prin ochii copiilor își vede cu adevărat împlinirea...

SERGIU COJOCARU

Epigrame

CENTENAR BASARABEAN

Tragic e,că și la sută,
Țara-i dureros de mută...
Va uita de noi și-Apusul,-
Pe trăgaci mereu e rusul.

PODURI CU NODURI

De la poduri peste Prut,
Consfințite să ne-adune,
Mai sunt multe de făcut
Drumuri către-nțelepciune.

UNUI CU IFOSE DE ÎMPĂRAT

Travestitul „Bonaparte”,
Fanfaron cu mintea șuie,
Nu ne vrea intrați în UE,
Că ne bagă-n altă parte.

TOAST VINULUI ROȘU

Divinul acesta, turnat în cascadă,
E-un mare păcat să nu-l bei...
Uite-l cum fierbe,ca soarele-n cadă,
Ca sângele-n sânii unei femei.

LUPOAICA

De pe soclu ne arată
Genealogic rădăcina,
Dar e trist de-ndurerată,
Că o râmă des porcina.

RASĂ RARĂ

UN GO(dac) cu ceafa lată,
Râmă ca un apucat,
Semn că speța dereglată
E un porc de soi roșcat.

MISTREȚUL

Oricât ar părea de mare
Animalul la vedere,
E prea mic să se compare,
Cu un porc de la putere!

FAMILIALĂ

În căsnicie (soț fidel)
Rămân bărbatul exemplar,
Nicicând nevasta nu-mi înșel,
Ci, pur și simplu o compar.

MOȘ CRĂCIUN

Moșul ăsta generos,
Fire blândă și fragilă,
E un fel de Moș Gerilă,
Doar că e mai călduros.

COLECTIVUL BPR „IULIAN FILIP” DROCHIA

„O inimă ce râde și plânge în cuvinte”

Cu acest generic s-a desfășurat la BPR „Iulian Filip” Drochia o seară de suflet dedicată creației poetului Vasile Romanciuc care la finele acestui an va ajunge la o vârstă a împlinirilor și frumoaselor realizări.

Poetul Vasile Romanciuc este unul dintre exploratorii talentați ai virtuților etice ale neamului nostru, unul dintre vrăjitorii inspirați ai cuvântului strămoșesc. Scrierile sale sunt o aplecare nativă, cuvioasă chiar pentru tradiția strămoșească, pentru semnificațiile și înțelepciunea ei. Eternele valori etice – casa, iubirea de țară, graiul, mama, spațiul natal – motive ce prevalează în creația poetului.

În poezia sa, după cum afirmă însuși poetul, *e mereu timp și loc pentru toate câte există în viață. Poezia nu este nici oarbă, nici surdă, nici mută – ea vede, aude* și, *lucru firesc, vorbește despre ceea ce simte. Poezia este un organism viu, ea „absoarbe” din afară tot de ce are nevoie pentru a trăi cu adevărat. Uneori, autorul descoperă* în *propriul text lucruri care pare să se fi scris „singure”.* Cititorii însă au descoperit în poezia maestrului și un CV, care-l definește ca Poet și Om deopotrivă

Au răsunat cele mai frumoase versuri ale poetului, aduse cu mult suflet și pasiune de către elevii dnei profesoare de limbă și literatură română Marina Lefter de la Liceul „B.P.˝Hașdeu” din or. Drochia și Gimnaziul din s. Țarigrad: *„Copilăria... Carte de povești, Pe care viața - ntreagă o citești,* Și alte zece vieți o povestești, Și nu-ți rămâne *timp să-mbătrânești”.*

Unică și irepetabilă, dulce și frumoasă, sinceră și inocentă, cum poate fi doar în vise e copilăria, care mereu ne cheamă în amintiri cu năzbâtii și jocuri zglobii, cu povești și cântece de leagăn, îngânate duios de mama.

Toate poeziile sale pentru copii denotă acea dragoste infinită pentru micul cititor acea înțelegere necesară pentru universul magic al copilăriei fără de care n-ar fi adevărata poezie pentru copii: sinceră, autentică, candidă, fidelă, recunoscătoare.

Copilașii din clasa I de la Liceul „Ștefan cel Mare”, ghidați de învățătoarea Rodica Golban și cei de la Academia Micilor Vedete cu Cristina Țurcanu ne-au dus în lumea sinceră, frumoasă și nevinovată a copilăriei.

La întâlnire a participat poetul și invitații săi Iulian Filip și interpretul Mihai Ciobanu. Mihai Ciobanu. Ansamblul „Busuioc” de la Casa raională de cultură, Alina Aramă și Victor Cemârtan ne-au interpretat cântece pe versurile poetului Vasile Romanciuc, iar poeții prezenți ne-au citit din noile lor creații și au fost încântați de această minunată serată dorindu-și să revină la noi întâlniri cu cititorii bibliotecii noastre.

Ansamblul de dans popular „Spicușor”, Casa raională de cultură Căușeni (conducător — Svetlana Goncearov) — 50 ani de la fondare